

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΚΥΠΡΟΥ

ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ 2019

Ιούνιος 2020

Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου

Περιεχόμενα

Χαιρετισμός Προέδρου	3
1. Εισαγωγή	4
2. Το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου	5
<i>Σύσταση και ρόλος του Συμβουλίου</i>	5
<i>Σύνθεση του Συμβουλίου</i>	5
<i>Στόχος και αρμοδιότητες του Συμβουλίου</i>	6
<i>Τρόπος λειτουργίας και οργάνωση εργασιών του Συμβουλίου</i>	7
3. Κύριες Δραστηριότητες του Συμβουλίου κατά το 2019	8
<i>Συνεδρίες Συμβουλίου</i>	8
<i>Συναντήσεις με εμπλεκόμενους φορείς και δημοσιότητα</i>	9
<i>Θέματα προτεραιότητας και εργασίες υπο-επιτροπών Συμβουλίου</i>	10
<i>Συμμετοχή σε συνέδρια της ΕΕ και δικτύωση με Συμβούλια άλλων κρατών-μελών</i>	11
<i>Συστάσεις Πολιτικής Συμβουλίου προς την Κυβέρνηση</i>	12
I. Μακροχρόνια Στρατηγική για την Κυπριακή Οικονομία	12
II. Αλλαγή Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος - Προώθηση Βιώσιμων Επενδύσεων	13
III. Δημιουργία Ταμείου Χρηματοδότησης Ιδίων Κεφαλαίων	14
IV. 1 ^η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Κύπρου 2019	15
V. Δημιουργία δείκτη τιμών ακινήτων βάσει συναλλαγών	17
<i>Αναπόκριση κυβέρνησης στις συστάσεις του Συμβουλίου</i>	19
<i>Κατάταξη Κύπρου στις διεθνείς εκθέσεις / αξιολογήσεις 2019-2020</i>	24
I. Έκθεση Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας του Διεθνές Οικονομικού Φόρουμ (WEF Global Competitiveness Report) για το 2019	24
II. Αξιολόγηση του Παγκόσμιου Κέντρου Ανταγωνιστικότητας (IMD World Competitiveness Rankings) για το 2019	26
III. Έκθεση επιχειρείν της Διεθνούς Τράπεζας (WB Doing Business Report) για το 2020	28
<i>Παραγωγικότητα στην κυπριακή οικονομία</i>	32
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I	33
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II	34

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ	35
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV	40
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V	47
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII	56

Χαιρετισμός Προέδρου

Έχοντας πλέον συμπληρώσει δύο χρόνια λειτουργίας του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου (ΣΟΑΚ), νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω και πάλι την κυπριακή κυβέρνηση για την απόφαση δημιουργίας αυτού του φορέα, τον οποίο έχω την τιμή να προεδρεύω. Τις ιδιαίτερες μου ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω και σε όλα τα Μέλη για την αφοσίωση και συμβολή τους στις μέχρι τώρα εργασίες του Συμβουλίου καθώς και στους συνεργάτες μας και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα, που από την πρώτη στιγμή καλωσόρισαν, στήριξαν και συνεχίζουν να στηρίζουν τον νέο αυτό θεσμό του ΣΟΑΚ.

Από τη σύστασή του, τον Ιούνιο του 2018, το Συμβούλιο συνέβαλε στην βαθύτερη κατανόηση των επιμέρους συντελεστών και κυρίως των επιδόσεων ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας, μέσα από την ανάλυση και δημοσίευση δεδομένων, αναφορών, εκθέσεων καθώς και μίας σειράς συστάσεων πολιτικής προς την κυβέρνηση. Σημαντικός σταθμός στο έργο του η διαμόρφωση και δημοσίευση της 1^{ης} Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας για την Κύπρο, τον Ιούλιο του 2019.

Η περίοδος αναφοράς της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων αφορά το έτος 2019 γι' αυτό και το περιεχόμενό της δεν επεκτείνεται σε αναφορές στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση που έχει δημιουργηθεί από την πανδημία του COVID-19, στην οποία ωστόσο θα ήταν παράλειψή μου να μην αναφερθώ. Το Συμβούλιο έχει φυσικά ασχοληθεί εις βάθος με το θέμα και τη νέα κατάσταση πραγμάτων που έχει επιφέρει η πανδημία, τόσο στη χώρα μας όσο και διεθνώς, και έχει ήδη προβεί σε μία σειρά συστάσεων πολιτικής οι οποίες, όπως και όλες οι ενέργειες του ΣΟΑΚ, έχουν δημοσιοποιηθεί και θα αντικατοπτρίζονται και στην επόμενη έκθεση πεπραγμένων του Συμβουλίου για το 2020. Το Συμβούλιο δηλώνει παρόν και έτοιμο να στηρίζει, με την ανεξάρτητη εμπειρογνωμοσύνη του, τις προσπάθειες της κυβέρνησης και όλων των βασικών συντελεστών της κυπριακής οικονομίας για την γρηγορότερη δυνατή ανάκαμψή της και επαναφορά σε τροχιά ανάπτυξης.

Σημαντικό εργαλείο στην ευρύτερη προσπάθεια επαναπροσδιορισμού του κυπριακού μοντέλου ανάπτυξης, λαμβανομένων πλέον υπόψη και των νέων δεδομένων, των επιπτώσεων αλλά και των προκλήσεων που προκύπτουν από την πανδημία του COVID-19, κυρίως ως προς την ανάγκη ενίσχυση της ανθεκτικότητας της κυπριακής οικονομίας σε μελλοντικές παρόμοιες ή και διαφορετικές κρίσεις, αποτελεί η υπό διαμόρφωση μακροχρόνια στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης. Το έργο αυτό, το οποίο στηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βρίσκεται πλέον στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων και εργασιών του ΣΟΑΚ και ευελπιστώ ότι μέσα από μία συλλογική προσπάθεια και τη συμβολή όλων των εμπλεκόμενων φορέων η κυπριακή οικονομία θα μπορέσει μέσα στα επόμενα χρόνια να βαδίσει ξανά σε υγιή μονοπάτια με οδηγό την βιώσιμη ανάπτυξη.

Τάκης Κληρίδης,

Πρόεδρος Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου

1. Εισαγωγή

Η παρούσα, 2^η στη σειρά, Έκθεση Πεπραγμένων αφορά τη δραστηριότητα του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου για το έτος 2019. Στην Έκθεση γίνεται αναφορά στις κύριες εργασίες του Συμβουλίου κατά το προηγούμενο έτος, περιλαμβανομένων των συστάσεων πολιτικής που έχει διαμορφώσει και υποβάλει προς την κυπριακή κυβέρνηση, βάσει σχετικής ανάλυσης.

Όπως και κατά το 1^ο έτος λειτουργίας του, μετά τη σύστασή του τον Ιούνιο του 2018 βάσει απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, το Συμβούλιο πραγματοποίησε και κατά το 2019 αριθμό συνεδριών σε μηνιαία βάση καθώς και συναντήσεις με βασικούς φορείς της κυπριακής οικονομίας αλλά και εκπροσώπους ευρωπαϊκών και διεθνών οργάνων.

Σημαντικότερη πρόοδος των εργασιών του Συμβουλίου, όπως αυτό αναλύεται στην Ενότητα 3 παρακάτω της παρούσας Έκθεσης, επιτεύχθηκε κατά το 2019 στα ακόλουθα θέματα:

- Ολοκλήρωση και δημοσίευση της 1^{ης} Έκθεσης **Ανταγωνιστικότητας για την Κύπρο** με συστάσεις Συμβουλίου σε επιμέρους θέματα ανταγωνιστικότητας
- Υποβολή πρόσθετων **συστάσεων πολιτικής του Συμβουλίου προς την Κυβέρνηση**, μεταξύ άλλων, σε θέματα **επενδύσεων** και **χρηματοδότησης**.
- Ολοκλήρωση διαγωνιστικής διαδικασίας και ανάθεση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του έργου εκπόνησης της **«Μακροχρόνιας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας»**.
- Συνεχής **διάλογος και δικτύωση** με άλλους φορείς τόσο στην Κύπρο όσο και σε επίπεδο ΕΕ.

Αναφορικά με τη δομή της παρούσας έκθεσης, η **Ενότητα 2** πιο κάτω περιλαμβάνει βασική πληροφόρηση ως προς τη σύσταση, το ρόλο, τις αρμοδιότητες και τους στόχους, καθώς και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του Συμβουλίου. Στην **Ενότητα 3** παρουσιάζονται οι κύριες εργασίες του Συμβουλίου κατά το προηγούμενο έτος και η σχετική πρόοδος.

Η Έκθεση περιλαμβάνει επίσης τα ακόλουθα 7 Παραρτήματα:

Παράρτημα I – Πρόγραμμα συνεδριών και επίσημων συναντήσεων Συμβουλίου για το 2019.

Παράρτημα II – Υποεπιτροπές Συμβουλίου για επιλεγμένους τομείς / θέματα προτεραιότητας.

Παράρτημα III – Σύσταση Συμβουλίου για Επενδυτικό Πρόγραμμα (Ιαν 2019).

Παράρτημα IV – Σύσταση Συμβουλίου για Ταμείο Χρηματοδότησης Ιδίων Κεφαλαίων (Ιουν 2019).

Παράρτημα V – Σύνοψη και συστάσεις 1^{ης} Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας Κύπρου (Ιουλ 2019 – στην αγγλική)

Παράρτημα VI – Σύσταση Συμβουλίου για Δείκτη Τιμών Ακινήτων βάσει συναλλαγών (Οκτ 2019)

Παράρτημα VII – Φωτογραφικό υλικό από εργασίες και επαφές Συμβουλίου κατά το 2019

2. Το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου

Σύσταση και ρόλος του Συμβουλίου

Το **Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου** συστάθηκε με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (ΥΣ) με αρ. 85.108 της 13^{ης} Ιουνίου 2018.

Η δημιουργία του Συμβουλίου ανταποκρίνεται στην ανάγκη για συστηματική παρακολούθηση και ανάλυση των οικονομικών εξελίξεων καθώς και για ανεξάρτητη αξιολόγηση και επαναπροσδιορισμό των πολιτικών του κράτους, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο, στοχεύοντας στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και των προοπτικών ανάπτυξης της οικονομίας (εθνικό πλαίσιο). Παράλληλα, με τη δημιουργία του Συμβουλίου, η Κύπρος ανταποκρίθηκε και στη [Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) για δημιουργία εθνικών συμβουλίων παραγωγικότητας στα κράτη μέλη της ευρωζώνης (ευρωπαϊκή διάσταση).

Σύνθεση του Συμβουλίου

Το Συμβούλιο απαρτίζεται από 9 μέλη, οι οποίοι προέρχονται κυρίως από τον ιδιωτικό τομέα και συγκεκριμένα από την επιχειρηματική και ακαδημαϊκή κοινότητα. Στο Συμβούλιο συμμετέχει και 1 μέλος από το δημόσιο τομέα (Υπουργείο Οικονομικών).

Η σύνθεση του Συμβουλίου κατά το 2019 ήταν η ακόλουθη:

♦ Κληρίδης Τάκης	–	Πρόεδρος
♦ Αναστασίου Τάσος	–	Μέλος
♦ Ανδρέου Έλενα	–	Μέλος
♦ Ασιώτης Ανδρέας	–	Μέλος
♦ Κοιτάζος Γιώργος	–	Μέλος
♦ Παντελή Γιώργος	–	Μέλος (μέχρι 14 Νοεμβρίου 2019)
♦ Παπαγεωργίου Χαράλαμπος	–	Μέλος
♦ Πική Ειρήνη	–	Μέλος (από 15 Νοεμβρίου 2019) ¹
♦ Φωτιάδης Παύλος	–	Μέλος
♦ Ψαράς Ανδρέας	–	Μέλος

---

¹ Το Υπουργικό Συμβούλιο, κατά τη συνεδρία του στις 15 Νοεμβρίου 2019, διόρισε την κα Ειρήνη Πική ως Μέλος του Συμβουλίου, για το υπόλοιπο της θητείας του Συμβουλίου, δηλαδή μέχρι τις 12.6.2021, σε αντικατάσταση του κ. Γιώργου Παντελή, ο οποίος διορίστηκε στη θέση Γενικού Διευθυντή Υπουργείου Οικονομικών.

Στόχος και αρμοδιότητες του Συμβουλίου

Στόχος του Συμβουλίου είναι να συμβάλει ουσιαστικά στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας, με απώτερο στόχο την **προαγωγή της σταθερής και βιώσιμης ανάπτυξης**, με την παροχή συστάσεων προς την Κυβέρνηση (Υπουργό Οικονομικών) για τη λήψη μεταρρυθμιστικών και άλλων μέτρων πολιτικής. Η δράση και οι ενέργειες του Συμβουλίου κινούνται στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί με την πιο πάνω Απόφαση του ΥΣ, που είναι οι ακόλουθες:

- ♦ Παρακολούθηση της εξέλιξης της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας της οικονομίας καθώς και των παραγόντων που τις επηρεάζουν σε συστηματική βάση, μέσω της εξέτασης ενός ευρέος φάσματος διεθνώς αναγνωρισμένων ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών και συγκριτικής αξιολόγησης σε σχέση με τις χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις διεθνώς καθώς και με ανταγωνιστικές χώρες, με στόχο να εξαχθούν συμπεράσματα αναφορικά με τις προβληματικές πτυχές.
- ♦ Διάγνωση των αδυναμιών και υποβολή προτάσεων για μεταρρυθμίσεις σε τομείς προτεραιότητας και για συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής προς αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα και την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.
- ♦ Ετοιμασία ετήσιας Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας, η οποία θα υποβάλλεται στον Υπουργό Οικονομικών και θα δημοσιοποιείται. Η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας θα αποτελεί το κύριο αναλυτικό εργαλείο του Συμβουλίου και θα περιλαμβάνει:
  - α. συγκριτική αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας της κυπριακής οικονομίας διεθνώς και έναντι επιλεγμένων χωρών,
  - β. συμπεράσματα σχετικά με προβληματικές πτυχές και τους παράγοντες που τις επηρεάζουν, και
  - γ. εντοπισμό των τομέων προτεραιότητας για τους οποίους απαιτείται η λήψη μέτρων πολιτικής για αντιμετώπιση των προκλήσεων που έχουν εντοπιστεί.
- ♦ Ετοιμασία επιπρόσθετων εκθέσεων, όπου αυτό απαιτείται, αναφορικά με συγκεκριμένες πτυχές της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας οι οποίες θα θεωρηθούν προβληματικές από το Συμβούλιο, και για τις οποίες θα παρέχονται συγκεκριμένες εισηγήσεις για βελτίωση μέσω της λήψης συγκεκριμένων πρακτικών μέτρων.
- ♦ Ετοιμασία Ετήσιας Έκθεσης αναφορικά με τις εργασίες του Συμβουλίου.
- ♦ Διεξαγωγή διαλόγου με τους οργανωμένους φορείς του ιδιωτικού τομέα σε θέματα που άπτονται της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας.
- ♦ Συνεργασία με αντίστοιχα Συμβούλια άλλων κρατών μελών της ΕΕ καθώς και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για σκοπούς ανταλλαγής απόψεων και βέλτιστων πρακτικών.

Τρόπος λειτουργίας και οργάνωση εργασιών του Συμβουλίου

Διαφάνεια – Δημοσιοποίηση – Ιστοσελίδα Συμβουλίου

Το Συμβούλιο, ανταποκρινόμενο στο ρόλο και τις αρμοδιότητες που του έχουν ανατεθεί, οργανώνει και διεκπεραιώνει τις εργασίες του σε συνθήκες πλήρους διαφάνειας.

Στα πλαίσια αυτά, το Συμβούλιο μεριμνά για τη συστηματική ενημέρωση του κοινού και όλων των ενδιαφερόμενων φορέων γύρω από τις εργασίες, τα συμπεράσματα και τις συστάσεις του, μέσω δημοσιεύσεων στην ιστοσελίδα του (www.ecompet.cy) αλλά και μέσω ανακοινώσεων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η λογοδοσία του Συμβουλίου διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, μέσω της ετοιμασίας και δημοσίευσης της παρούσας Έκθεσης, ενώ οι συστάσεις πολιτικής που διαμορφώνει δημοσιεύονται παράλληλα με την υποβολή τους προς την Κυβέρνηση.

Τα πιο πάνω συμβάλλουν και στη διασφάλιση της ανεξαρτησίας του Συμβουλίου, όπως προνοεί η Ευρωπαϊκή Σύσταση για τα εθνικά συμβούλια παραγωγικότητας.

Συνεδρίες και συναντήσεις Συμβουλίου

Το Συμβούλιο συνέρχεται σε τακτά διαστήματα, ενώ προβαίνει πρόσθετα σε συναντήσεις και διαβουλεύσεις με αρμόδιους δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, σε όλους τους τομείς που άπτονται της ανταγωνιστικότητας και οικονομικής ανάπτυξης. Βάσει της Απόφασης του ΥΣ για την σύσταση του Συμβουλίου, αυτό δύναται να καλεί εκπροσώπους των εν λόγω φορέων για συμμετοχή στις εργασίες του Συμβουλίου με συμβουλευτική ιδιότητα.

Σημειώνεται ότι, βάσει της προαναφερθείσας Απόφασης του ΥΣ, τα μέλη του Συμβουλίου έχουν διοριστεί σε προσωπική βάση και ως εκ τούτου δεν μπορούν να ορίζουν εκπροσώπους τους στις συνεδρίες ή συναντήσεις του Συμβουλίου, σε περίπτωση απουσίας τους.

Ομάδες Εργασίας και χρηματοδότηση μελετών

Για την αποτελεσματική λειτουργία του Συμβουλίου δύναται, όταν κρίνεται σκόπιμο, να συστήνονται Ομάδες Εργασίας με τη συμμετοχή εμπειρογνομόνων από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα που θα συμβάλλουν στην εις βάθος ανάλυση συγκεκριμένων θεμάτων που επιλέγονται από το Συμβούλιο και στη διαμόρφωση των κατάλληλων συστάσεων πολιτικής για ενίσχυση της ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας επιλεγμένων τομέων προτεραιότητας αλλά και της οικονομίας στο σύνολό της.

Το Συμβούλιο μπορεί να μισθώνει υπηρεσίες εμπειρογνομόνων, για τη διεξαγωγή μελετών, με πόρους που βάσει της απόφασης του ΥΣ παρέχονται από τον κρατικό προϋπολογισμό για την αποτελεσματική λειτουργία του, καθώς και να αιτείται σχετικής χρηματοδότησης και τεχνικής βοήθειας από την Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Γραμματεία Συμβουλίου

Την οργάνωση και λειτουργία του Συμβουλίου στηρίζει η *Διεύθυνση Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης* της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ), εκτελώντας χρέη Γραμματείας του Συμβουλίου βάσει της πιο πάνω απόφασης του ΥΣ. Η Γραμματεία έχει την ευθύνη της οργάνωσης των συνεδριών και συναντήσεων του Συμβουλίου, της λειτουργίας της ιστοσελίδας του Συμβουλίου και του κοινού διαδικτυακού χώρου συνεργασίας των Μελών, της διευκόλυνσης της συλλογής των απαραίτητων πληροφοριών/στατιστικών στοιχείων από τις Υπηρεσίες του κράτους και γενικότερα της στήριξης του έργου του Συμβουλίου.

3. Κύριες Δραστηριότητες του Συμβουλίου κατά το 2019

Συνεδρίες Συμβουλίου

Κατά το 2019 το Συμβούλιο πραγματοποίησε 11 Συνεδρίες, σε μηνιαία δηλαδή βάση με εξαίρεση τον μήνα Αύγουστο (η απόφαση του ΥΣ προνοεί ότι το Συμβούλιο θα συνέρχεται τουλάχιστον σε διμηνιαία βάση). Ο Πρόεδρος και τα Μέλη δεν λαμβάνουν καμία αμοιβή για τη διεκπεραίωση των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί, περιλαμβανομένης της συμμετοχής τους τόσο στις συνεδρίες όσο και σε συναντήσεις του Συμβουλίου με άλλους φορείς.

Ορισμένα από τα κύρια θέματα συζήτησης κατά τις πιο πάνω συνεδρίες του Συμβουλίου ήταν τα εξής:

- ♦ Συζήτηση / σχολιασμός επί προσχέδιων συστάσεων πολιτικής για σκοπούς οριστικοποίησης και προώθησής τους.
- ♦ Παρακολούθηση της προόδου εργασιών των υπο-επιτροπών.
- ♦ Συζήτηση επί θεμάτων επικαιρότητας σε σημαντικούς τομείς / πτυχές της οικονομίας.
- ♦ Καθορισμός νέων τομέων / θεμάτων προτεραιότητας για μελέτη και διαμόρφωση συστάσεων πολιτικής από τις υπο-επιτροπές του Συμβουλίου.
- ♦ Συμβολή στην ολοκλήρωση και δημοσιοποίηση της 1^{ης} Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας για την Κύπρο.
- ♦ Παρακολούθηση της πορείας έγκρισης της πρότασης από ΕΕ και ανάθεσης του έργου για διαμόρφωση μακροχρόνιας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας.
- ♦ Δείκτες και διεθνή πλαίσια συγκριτικής αξιολόγησης της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας.
- ♦ Συναντήσεις με αρμόδιες Υπηρεσίες και εμπλεκόμενους φορείς.
- ♦ Ευρωπαϊκός ρόλος Συμβουλίου / συμβολή στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο / συμμετοχή στα εργαστήρια των Εθνικών Συμβουλίων Παραγωγικότητας και άλλα συνέδρια στις Βρυξέλλες
- ♦ Οργάνωση δημοσιογραφικών εκδηλώσεων και άλλων εργασιών Συμβουλίου.

Στο [Παράρτημα II](#) παρατίθεται πίνακας με τις συνεδρίες του Συμβουλίου για το 2019.

Συναντήσεις με εμπλεκόμενους φορείς και δημοσιότητα

Κατά το 2019, το Συμβούλιο συνέχισε τις επαφές του με εκπροσώπους οργανωμένων συνόλων και άλλων φορέων του ιδιωτικού και ευρύτερου δημόσιου τομέα. Μέσα από συνεχή διάλογο και συνεργασία, το Συμβούλιο προσβλέπει στην αξιοποίηση της εμπειρογνομσοσύνης όλων των εμπλεκόμενων φορέων για εντοπισμό των σημαντικότερων προκλήσεων της οικονομίας και διαμόρφωση ολοκληρωμένων και υλοποιήσιμων συστάσεων πολιτικής για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και των επιδόσεων της κυπριακής οικονομίας.

Συγκεκριμένα, σε συνέχεια των επαφών του 2018, κατά το 2019 το Συμβούλιο πραγματοποίησε συναντήσεις με διάφορους οργανισμούς όπως το Κέντρο Παραγωγικότητας Κύπρου (ΚΕΠΑ) και το Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ), συνέχισε το διάλογο με εκπροσώπους της επιχειρηματικής κοινότητας (ΚΕΒΕ) ενώ σημαντικές ήταν και οι επαφές του με εκπροσώπους συντεχνιών (ΠΕΟ, ΣΕΚ, ΔΕΟΚ) καθώς και η συμμετοχή του Συμβουλίου σε συνεδρία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού, για ενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων με τους βουλευτές – εκπροσώπους πολιτικών κομμάτων.

Πρόσθετα, τα Μέλη του Συμβουλίου συνέχισαν τις άτυπες συναντήσεις με εμπλεκόμενους φορείς ή και αρμόδιες Δημόσιες Αρχές, στα πλαίσια των επιμέρους εργασιών και αναλύσεων τους για τους σκοπούς του Συμβουλίου.

Πέραν των συναντήσεων με εθνικούς φορείς, τα Μέλη του Συμβουλίου συναντήθηκαν και φέτος με εκπροσώπους του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) στα πλαίσια αποστολής των 3^{ων} φορέων στην Κύπρο για σκοπούς μεταμνημονιακού ελέγχου (Πρόγραμμα Εποπτείας Κύπρου – Σεπτέμβριος 2019), ενώ συνάντησαν πρόσθετα αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατά τη διάρκεια αποστολής της στην Κύπρο για σκοπούς αξιολόγησης της προόδου υλοποίησης του μεταρρυθμιστικού προγράμματος της χώρας (Ευρωπαϊκό Εξάμηνο – Οκτώβριος 2019).

Τέλος, το Συμβούλιο παραχώρησε δύο συνεντεύξεις τύπου κατά το 2019 και συγκεκριμένα στις αρχές Φεβρουαρίου και στα μέσα Ιουλίου. Κατά την 1^η συνέντευξη τύπου, το Συμβούλιο παρουσίασε στους εκπροσώπους των μέσων μαζικής ενημέρωσης τις βασικές πτυχές που αφορούν στη σύσταση, τον τρόπο λειτουργίας, καθώς και τους στόχους και προτεραιότητες που έχει θέσει, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί από την Κυπριακή Κυβέρνηση αλλά και του ευρωπαϊκού του ρόλου, ενώ παρουσίασε πρόσθετα την πρόοδο των εργασιών του κατά τους οκτώ πρώτους μήνες λειτουργίας του. Στη συνέντευξη τύπου του Ιουλίου, το Συμβούλιο παρουσίασε τα κύρια συμπεράσματα της 1^{ης} Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας για την Κυπριακή Οικονομία, η ετοιμασία της οποίας στηρίχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (βλ. σχετική ενότητα πιο κάτω).

Στον πίνακα του [Παραρτήματος I](#) καταγράφονται και ημερολογιακά οι επίσημες συναντήσεις που πραγματοποίησε το Συμβούλιο κατά το 2019 ενώ σχετικό φωτογραφικό υλικό παρατίθεται στο [Παράρτημα VII](#).

Θέματα προτεραιότητας και εργασίες υπο-επιτροπών Συμβουλίου

Για σκοπούς πιο αποτελεσματικής λειτουργίας, οι εργασίες του Συμβουλίου επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο σε επιλεγμένους τομείς ή και θέματα προτεραιότητας, όπως καθορίζονται από τα Μέλη στη βάση των μεταξύ τους συζητήσεων καθώς και των διαβουλεύσεων με εμπλεκόμενους φορείς. Το Συμβούλιο, κατά περίπτωση, ασχολείται και με άλλα σημαντικά θέματα επικαιρότητας που άπτονται της ανταγωνιστικότητας και της οικονομίας ευρύτερα.

Τα Μέλη του Συμβουλίου χωρίζονται σε υπο-επιτροπές οι οποίες μελετούν τα επιλεγμένα θέματα και ετοιμάζουν προτάσεις, για συζήτηση και υιοθέτηση από την ολομέλεια του Συμβουλίου, ώστε να διαμορφωθούν και να υποβληθούν συγκεκριμένες συστάσεις πολιτικής προς την Κυβέρνηση.

Ορισμένα από τα θέματα/τομείς προτεραιότητας στα οποία επικεντρώθηκαν κατά το 2019 οι εργασίες των υπο-επιτροπών είναι τα ακόλουθα:

1. **Μακροχρόνια στρατηγική για την κυπριακή οικονομία**
2. **Εναλλακτική χρηματοδότηση – επενδυτικά ταμεία**
3. **Τομέας ακινήτων – δείκτης τιμών βάσει συναλλαγών**
4. **Φορολογική μεταρρύθμιση**
5. **Γεωργία**
6. **Εκπαίδευση**
7. **Διεθνείς εκθέσεις και δείκτες ανταγωνιστικότητας**
8. **Απλοποίηση διαδικασιών αδειοδότησης για επενδύσεις σε τομείς προτεραιότητας**

Στο [Παράρτημα II](#) παρατίθεται πίνακας με τη σύνθεση των πιο πάνω υπο-επιτροπών. Η πρόοδος των εργασιών των υπο-επιτροπών παρακολουθείται συστηματικά από το Συμβούλιο. Κατά το 2019, τη μεγαλύτερη πρόοδο εργασιών, περιλαμβανομένης της παρουσίασης ολοκληρωμένων προτάσεων για συζήτηση στο Συμβούλιο, κατέγραψαν τα ακόλουθα θέματα:

- ♦ **Μακροχρόνια στρατηγική για την κυπριακή οικονομία** – περισσότερες πληροφορίες και στοιχεία προόδου στη σχετική ειδική ενότητα πιο κάτω
- ♦ **Σχέδιο πολιτογράφησης επενδυτών** - διαμόρφωση και υποβολή της *σύστασης* Συμβουλίου προς την Κυβέρνηση (βλ. σχετική ειδική ενότητα πιο κάτω και [Παράρτημα III](#))
- ♦ **Εναλλακτική χρηματοδότηση** – *σύσταση* για δημιουργία Ταμείου Ιδίων Κεφαλαίων (βλ. σχετική ενότητα πιο κάτω και [Παράρτημα IV](#))
- ♦ **Εκθέσεις ανταγωνιστικότητας** – ολοκλήρωση και δημοσίευση 1^{ης} Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας με *συστάσεις* για την κυπριακή οικονομία (βλ. σχετική ειδική ενότητα πιο κάτω και σύνοψη στο [Παράρτημα V](#))
- ♦ **Τομέας ακινήτων** – *σύσταση* για διαμόρφωση δείκτη τιμών βάσει συναλλαγών (βλ. σχετική ειδική ενότητα πιο κάτω και σύνοψη στο [Παράρτημα VI](#))

Στα υπόλοιπα θέματα βρίσκονται επίσης υπό διαμόρφωση σχετικές προτάσεις από τις αρμόδιες υπο-επιτροπές του Συμβουλίου, οι οποίες στα πλαίσια ετοιμασίας των προτάσεών τους συνεχίζουν να πραγματοποιούν άτυπες επαφές για συλλογή πληροφόρησης και ανταλλαγή απόψεων με εκπροσώπους αρμόδιων Υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα (π.χ. Υπ. Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Υπ. Οικονομικών) καθώς και άλλους εμπλεκόμενους φορείς (π.χ. ΣΕΛΚ, ΟΕΒ).

Συμμετοχή σε συνέδρια της ΕΕ και δικτύωση με Συμβούλια άλλων κρατών-μελών

Κατά το 2019, Μέλη του Συμβουλίου συμμετείχαν σε δύο ακόμη συνέδρια των Εθνικών Συμβουλίων Παραγωγικότητας (ΕΣΠ/NPBs), τα οποία πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Βρυξέλλες.

Συγκεκριμένα, στις 24 Απριλίου 2019, το Συμβούλιο εκπροσωπήθηκε από το Μέλος του κ. Ανδρέα Ψαρά στο 3^ο εργαστήριο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα ΕΣΠ, ενώ στο 4^ο εργαστήριο για τα ΕΣΠ καθώς και στο Ετήσιο Συνέδριο Έρευνας (Annual Research Conference - ARC), στις 14 και 15 Νοεμβρίου 2019, το Συμβούλιο εκπροσωπήθηκε από το Μέλος του κ. Ανδρέα Ασιώτη.

Και στις δύο περιπτώσεις, τα Μέλη του Συμβουλίου είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν, να συζητήσουν και να ανταλλάξουν απόψεις με τους εκπροσώπους άλλων Εθνικών Συμβουλίων καθώς και με ειδικούς εμπειρογνώμονες για σημαντικές εξελίξεις που αφορούν σε θέματα οικονομικής ανάπτυξης, ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και διεθνώς.

Πληροφόρηση για όλα τα εθνικά συμβούλια, τα οποία δημιουργήθηκαν βάσει της προαναφερθείσας ευρωπαϊκής Σύστασης (νέα ή στα πλαίσια υφιστάμενων Εθνικών Συμβουλίων), παρέχεται στην ιστοσελίδα² καθώς και στην ετήσια έκθεση³ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που ετοιμάστηκε με τις συνεισφορές των κρατών μελών και δημοσιεύθηκε τον Φεβρουάριο του 2019. Στόχος της εν λόγω έκθεσης ήταν η αξιολόγηση της μέχρι στιγμής αποτελεσματικότητας της εφαρμογής της Οδηγίας για τα Εθνικά Συμβούλια Παραγωγικότητας (ΕΣΠ), αλλά και της ενδεχόμενης ανάγκης τροποποίησης ή ενίσχυσης των προνοιών της εν λόγω Οδηγίας, ώστε να διασφαλίζεται η επίτευξη των στόχων της για ενίσχυση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας στα κράτη μέλη της ευρωζώνης. Όπως αναφέρεται και στην έκθεση, μέχρι το τέλος του 2018 και εντός της προθεσμίας που είχε τεθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μόνο 10 κράτη μέλη της ευρωζώνης είχαν προχωρήσει στην σύσταση εθνικού συμβουλίου, μεταξύ των οποίων και η Κύπρος. Ο αριθμός αυτός ανέρχεται σήμερα στα 19 κράτη μέλη εντός της ευρωζώνης ενώ ΕΣΠ έχουν συσταθεί σε 8 ακόμα κράτη μέλη της ΕΕ και εκτός της ζώνης του ευρώ.

² https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/national-productivity-boards_en

³ https://ec.europa.eu/info/files/progress-report-council-recommendation-establishment-national-productivity-boards_en

Συστάσεις Πολιτικής Συμβουλίου προς την Κυβέρνηση

Στα πλαίσια των εργασιών του και στη βάση των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί, το Συμβούλιο έχει προχωρήσει κατά το 2019 σε σειρά συστάσεων πολιτικής προς την κυπριακή κυβέρνηση, κατόπιν μελέτης, ανάλυσης και διαμόρφωσης συγκεκριμένων προτάσεων για αντιμετώπιση ζητημάτων που άπτονται της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Όλες οι συστάσεις βρίσκονται αναρτημένες στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου⁴.

I. Μακροχρόνια Στρατηγική για την Κυπριακή Οικονομία

Μία από τις σημαντικότερες ενέργειες στις οποίες προέβηκε το Συμβούλιο από την αρχή της σύστασης και λειτουργίας του, αφορά στην ετοιμασία και υποβολή πρότασης προς την Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για στήριξη του έργου εκπόνησης μίας ολοκληρωμένης Μακροπρόθεσμης Οικονομικής Στρατηγικής για την Κυπριακή Οικονομία.

Η απουσία ενός μακροπρόθεσμου στρατηγικού οράματος λειτουργεί ανασταλτικά ως προς την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή των αναπτυξιακών πολιτικών, όπως διαπίστωσαν τα Μέλη του Συμβουλίου κατά τις πρώτες τους μόλις συναντήσεις αλλά και από τις επαφές τους με βασικούς φορείς της κυπριακής οικονομίας.

Μετά από σχετική εισήγηση του Συμβουλίου προς τον Υπουργό Οικονομικών, τον Οκτώβριο του 2018, η εν λόγω πρόταση συμπεριλήφθηκε στην επίσημη λίστα αιτημάτων της κυπριακής κυβέρνησης προς την SRSS, για την εξασφάλιση χρηματοδότησης και τεχνικής υποστήριξης εντός του 2019, ως προς την υλοποίηση μίας σειράς έργων υψηλής προτεραιότητας, τα οποία ανταποκρίνονται στις βασικές μεταρρυθμιστικές και αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας. Κατόπιν αξιολόγησης του συνόλου των προτάσεων που υποβλήθηκαν, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τον Φεβρουάριο 2019 την πρόταση του Συμβουλίου, με τίτλο «Μακροπρόθεσμη Οικονομική Στρατηγική για την Κύπρο – στοχεύοντας σε βιώσιμη ανάπτυξη και διεθνή ανταγωνιστικότητα». Κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας το έργο ανατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στα τέλη του 2019, σε κοινοπραξία Κυπρίων και ξένων εμπειρογνομόνων υπό τον συντονισμό της εταιρείας PWC.

Βασική επιδίωξη του έργου αυτού είναι η διαμόρφωση μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής και ενός νέου μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης που θα μπορούν να οδηγήσουν στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και στην ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Θα παρέχονται οι απαιτούμενες στρατηγικές κατευθύνσεις αλλά και οι προϋποθέσεις, για στοχευμένη και αποτελεσματική εφαρμογή των μεταρρυθμιστικών και επενδυτικών πολιτικών της χώρας για τα επόμενα 10-15 χρόνια. Σε αυτό αναμένεται να συμβάλει η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, των αδυναμιών και προοπτικών της κυπριακής οικονομίας αλλά και των παγκόσμιων οικονομικών τάσεων, καθώς και η αναγνώριση των κύριων τομέων, υφιστάμενων ή και νέων, όπου η χώρα μπορεί να αναπτύξει

⁴ http://www.ecompet.cy/ecompet/ecompet.nsf/page20_gr/page20_gr?opendocument

περαιτέρω συγκριτικά / ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, καθιστώντας τους έτσι βασικούς μοχλούς για μακροπρόθεσμη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Στα παραδοτέα του έργου περιλαμβάνονται η διαμόρφωση μίας Μακροχρόνιας Στρατηγικής Οικονομικής Ανάπτυξης καθώς και η ετοιμασία Σχεδίων Δράσης με τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν σε οριζόντιο και τομεακό επίπεδο, για την υλοποίηση της στρατηγικής. Μέσα από το έργο αναμένεται επίσης η διαμόρφωση της κατάλληλης επικοινωνιακής πολιτικής που θα δώσει την απαραίτητη ώθηση και δυναμική στη νέα στρατηγική, τόσο στο στάδιο διαμόρφωσής της όσο και στο στάδιο υλοποίησής της, μέσα από την ενεργό συμμετοχή αλλά και δέσμευση όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2^{ου} εξαμήνου του 2021, ενώ τα πρώτα παραδοτέα, περιλαμβανομένων των στρατηγικών κατευθύνσεων οικονομικής πολιτικής, αναμένεται να είναι έτοιμα εντός του 2020. Η νέα στρατηγική που θα προκύψει από την ολοκλήρωση του πιο πάνω έργου θα αποτελέσει τη βάση για μία από τις σημαντικότερες συστάσεις του Συμβουλίου προς την κυβέρνηση, που θα αφορά πλέον στην υλοποίηση της εν λόγω στρατηγικής.

II. Αλλαγή Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος - Προώθηση Βιώσιμων Επενδύσεων

Στην ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της προώθησης παραγωγικών επενδύσεων, στόχευε η σύσταση του Συμβουλίου που υποβλήθηκε προς την κυβέρνηση, παράλληλα με τη δημοσίευσή της στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στις 30 Ιανουαρίου 2019. Συγκεκριμένα, η Σύσταση περιλαμβάνει μία σειρά πρακτικών εισηγήσεων στις οποίες κατέληξε το Συμβούλιο, μελετώντας το ισχύον επενδυτικό πλαίσιο στην Κύπρο, περιλαμβανομένου του υφιστάμενου Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος (Σχέδιο Πολιτογράφησης Επενδυτών). Στην τελική διαμόρφωση της Σύστασης του Συμβουλίου έχει ληφθεί υπόψη και η έκθεση αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα συστήματα χορήγησης ιθαγένειας και άδειας διαμονής σε επενδυτές στην ΕΕ⁵.

Στην Σύστασή του, το Συμβούλιο αναγνωρίζει τα μέχρι σήμερα οφέλη για την κυπριακή οικονομία από την εφαρμογή του Επενδυτικού Προγράμματος, καλώντας ωστόσο την Κυβέρνηση να κατευθύνει μέρος των εσόδων του Προγράμματος σε παραγωγικές επενδύσεις με μακροπρόθεσμα οφέλη για την κυπριακή οικονομία. Στις εισηγήσεις του Συμβουλίου περιλαμβάνεται η σύσταση ενός Ειδικού Ταμείου μέσω του οποίου τα έσοδα αυτά θα μπορούσαν να διοχετευτούν, με στοχευμένες επενδύσεις, σε τομείς αιχμής έρευνας, καινοτομίας και ανάπτυξης που μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας, καθώς και σε επενδύσεις με μακροχρόνιο αναπτυξιακό χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης. Επισημαίνεται παράλληλα η ανάγκη διασφάλισης της ορθής εφαρμογής του Κυπριακού

5

[http://www.ecompet.cy/ecompet/ecompet.nsf/all/0CCD0F0895DE9F8BC22583930025D9C8/\\$file/com_2019_12_final_report.pdf?openelement](http://www.ecompet.cy/ecompet/ecompet.nsf/all/0CCD0F0895DE9F8BC22583930025D9C8/$file/com_2019_12_final_report.pdf?openelement)

Προγράμματος Επενδύσεων μέσα από την εφαρμογή ελέγχων δέουσας επιμέλειας, ώστε να διασφαλίζεται η φήμη αλλά και η αποτελεσματικότητα του Προγράμματος.

Σε ότι αφορά το ευρύτερο πλαίσιο επενδύσεων στην Κύπρο, το Συμβούλιο προτείνει μεταξύ άλλων τη δημιουργία One-Stop-Shop για αδειοδοτήσεις με απλοποιημένες ηλεκτρονικές διαδικασίες, την διευκόλυνση της πρόσβασης σε εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, τη σύνδεση των δυνητικών επενδυτών με πανεπιστήμια και επαγγελματικά δίκτυα, καθώς και την περαιτέρω προώθηση οικονομικών και φορολογικών κινήτρων για τη συνεχή προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Σημαντική και η ενίσχυση των προσπαθειών για προσέλκυση ξένων εταιρειών για εγκαθίδρυση στην Κύπρο των κεντρικών ή περιφερειακών τους γραφείων, που, πέραν των άλλων οικονομικών οφελών, θα μπορούσαν να συμβάλουν στη δημιουργία νέων υψηλού επιπέδου θέσεων εργασίας.

Ολόκληρη η πρόταση του Συμβουλίου παρατίθεται στο [Παράρτημα III](#) της παρούσας έκθεσης.

Θετική προς τις εισηγήσεις του Συμβουλίου κρίνεται η ανταπόκριση της κυβέρνησης μέσα από τις αλλαγές που εισήγαγε στο Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου κατά τη συνεδρία του στις 13 Φεβρουαρίου 2019⁶. Το Συμβούλιο αναμένει επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων και σε ότι αφορά την απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης για την πραγματοποίηση στρατηγικών επενδύσεων. Για τον σκοπό έχει συσταθεί αρμόδια υπο-επιτροπή Μελών του Συμβουλίου, η οποία παρακολουθεί τις σχετικές εξελίξεις και, αν κριθεί σκόπιμο, θα διαμορφώσει πρόσθετη σύσταση πολιτικής προς την κυπριακή κυβέρνηση.

III. Δημιουργία Ταμείου Χρηματοδότησης Ιδίων Κεφαλαίων

Στόχος της σχετικής πρότασης που υποβλήθηκε τον Ιούνιο του 2019, από το Συμβούλιο προς την κυβέρνηση, είναι η αντιμετώπιση των σημαντικών κενών που παρατηρούνται στο τομέα της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω της δημιουργίας Ειδικού Ταμείου Χρηματοδότησης Ιδίων Κεφαλαίων (Equity Fund).

Όπως αναλύεται στην πρόταση, η οποία παρατίθεται αυτούσια στο [Παράρτημα IV](#) της παρούσας έκθεσης, παρά την οικονομική ανάκαμψη και τις θετικές εξελίξεις των τελευταίων χρόνων για την κυπριακή οικονομία, οι δείκτες παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των κυπριακών επιχειρήσεων συνεχίζουν να παραμένουν σε συγκριτικά χαμηλά επίπεδα. Οι κυπριακές επιχειρήσεις φαίνεται να υστερούν σε σημαντικές παραμέτρους που επηρεάζουν τη βιώσιμη λειτουργία και ανταγωνιστικότητά τους, γεγονός που αποδίδεται, μεταξύ άλλων, στην αδυναμία εξεύρεσης χρηματοδοτικών κεφαλαίων για ενδυνάμωση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι κυπριακές επιχειρήσεις, και κυρίως οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, σε ότι αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, η οποία

6

[http://www.cm.gov.cy/cm/cm.nsf/All/B374F161F3F53A07C22583F300273513/\\$file/86%20879.pdf?OpenElement](http://www.cm.gov.cy/cm/cm.nsf/All/B374F161F3F53A07C22583F300273513/$file/86%20879.pdf?OpenElement)

στο παρόν στάδιο προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από τον τραπεζικό τομέα καθώς και σε ένα μικρό βαθμό από επιχειρηγήσεις, αναδεικνύονται και μέσα σχεδόν από όλα τα ευρωπαϊκά και διεθνή πλαίσια συγκριτικής αξιολόγησης της ανταγωνιστικότητας. Ιδιαίτερα χαμηλή η αξιολόγηση και η αντίστοιχη διεθνής κατάταξη της κυπριακής οικονομίας σε ότι αφορά τη διάθεση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, που αφορούν κυρίως στην ενίσχυση του μετοχικού κεφαλαίου των επιχειρήσεων.

Η πρόταση του Συμβουλίου αφορά στη σύσταση και λειτουργία ενός επενδυτικού ταμείου χρηματοδότησης κεφαλαίου, μέσα ενδεχομένως από τη σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, και στη βάση αντίστοιχων βέλτιστων πρακτικών σε ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο. Τα αρχικά κεφάλαια του Ταμείου θα μπορούσαν να διατεθούν από το Κράτος, είτε από εθνικούς πόρους είτε από ευρωπαϊκά κονδύλια, ενώ στη συνέχεια θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα συμμετοχής σε αυτό ευρωπαϊκών ή διεθνών οργανισμών χρηματοδότησης, καθώς και ιδιωτών επενδυτών. Πρόσθετα το Συμβούλιο εισηγείται την στοχευμένη διοχέτευση των πόρων του Ταμείου, δίνοντας προτεραιότητα σε νεοφυείς επιχειρήσεις και σε επενδύσεις που προάγουν την καινοτομία, την τεχνολογική αναβάθμιση, την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων καθώς και την ένταξή τους σε αλυσίδες αξίας, τόσο σε νέους όσο και σε υφιστάμενους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας.

Ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα για την αποτελεσματική λειτουργία του Ταμείου και την επίτευξη των στόχων που επιδιώκει, θεωρεί το Συμβούλιο τη διαχείριση του Ταμείου από ανεξάρτητο ειδικό στον τομέα και αδειοδοτημένο από την αρμόδια Εθνική Αρχή Διαχειριστή Ταμείου (Fund Manager). Επίσης σημαντική, βάσει της πρότασης του Συμβουλίου, η άσκηση εποπτικού ρόλου εκ μέρους του Κράτους, ώστε να διασφαλίζεται ότι αυτό θα εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον και θα συμβάλλει στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων του κράτους για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Σημαντική τέλος η ενίσχυση των χρηματοοικονομικών γνώσεων των κυπριακών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, για την επίτευξη της οποίας το Συμβούλιο εισηγείται τη διαμόρφωση και προώθηση ενημερωτικής εκστρατείας από την κυβέρνηση και βασικούς εμπλεκόμενους φορείς.

Ιδιαίτερα ικανοποιητική κρίνεται από το Συμβούλιο η απόφαση της κυβέρνησης (Αυγ 2019⁷) για τη δημιουργία επενδυτικού ταμείου για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ανάπτυξης των κυπριακών επιχειρήσεων, μέσω της χρηματοδότησης κεφαλαίου, με έμφαση στις καινοτόμες και νεοφυείς επιχειρήσεις.

IV. 1^η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Κύπρου 2019

Την πρώτη Έκθεση Ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής Οικονομίας δημοσίευσε τον Ιούλιο του 2019 το Συμβούλιο. Η ετοιμασία της Έκθεσης στηρίχθηκε επίσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή / SRSS, κατόπιν σχετικού αιτήματος στήριξης από την Κυπριακή Κυβέρνηση. Το έργο

7

[http://www.cm.gov.cy/cm/cm.nsf/All/4C96ED2E24B44156C2258494003B216F/\\$file/87.995.pdf?OpenElement](http://www.cm.gov.cy/cm/cm.nsf/All/4C96ED2E24B44156C2258494003B216F/$file/87.995.pdf?OpenElement)

υλοποιήθηκε από την ολλανδική εταιρεία παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών ECORYS, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Με τη σύστασή του, τον Ιούνιο του 2018, το Συμβούλιο ανέλαβε την ευθύνη για τη συστηματική παρακολούθηση των διεθνών τάσεων και παράλληλα των επιδόσεων της κυπριακής οικονομίας σε θέματα ανταγωνιστικότητας, περιλαμβανομένης της ετοιμασίας ετήσιων εκθέσεων ανταγωνιστικότητας για την Κύπρο. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο έθεσε υπό την αιγίδα του και την πρώτη αυτή έκθεση, παρακολουθώντας την εξέλιξή της και συμβάλλοντας στην τελική της διαμόρφωση.

Η Έκθεση περιλαμβάνει ολοκληρωμένη επισκόπηση των επιδόσεων της κυπριακής οικονομίας σε μία σειρά παραμέτρων που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητά της. Σε αυτήν καταγράφονται τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, οι αδυναμίες αλλά και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η οικονομία, ενώ περιλαμβάνονται πρόσθετα και ορισμένες συστάσεις πολιτικής για αντιμετώπιση των εν λόγω προκλήσεων και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στον τομέα των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ), με ειδική ανάλυση του τομέα σε ξεχωριστή ενότητα της Έκθεσης, ενόψει της σημαντικότητας του για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και κατ' επέκταση την οικονομική ανάπτυξη.

Οι επιδόσεις ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας, τόσο συνολικά όσο και σε επιλεγμένες πτυχές, καταγράφονται στην Έκθεση στη βάση διεθνώς αναγνωρισμένων δεικτών και μεθοδολογιών, οι οποίες χρησιμοποιούνται σε ευρέως διαδεδομένα πλαίσια συγκριτικής αξιολόγησης, όπως η Παγκόσμια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας του Διεθνούς Οικονομικού Φόρουμ και η Έκθεση Επιχειρείν της Διεθνούς Τράπεζας. Παράλληλα χρησιμοποιείται και ένας μεγάλος αριθμός άλλων δεικτών που αντανακλούν επί μέρους πτυχές της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Συνολικά, στο πλαίσιο της έκθεσης, εξετάζονται γύρω στους 150 δείκτες, σε σύγκριση με τις αντίστοιχες επιδόσεις 12 άλλων επιλεγμένων οικονομιών και τον μέσο όρο της ΕΕ. Γίνεται επίσης διαχρονική επισκόπηση των επιδόσεων της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Απώτερος στόχος της αποτύπωσης των δεδομένων αυτών είναι ο εντοπισμός των μεγαλύτερων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η κυπριακή οικονομία, όσον αφορά την ανταγωνιστικότητά της, καθώς και η προτεραιοποίηση μεταρρυθμιστικών μέτρων για βελτίωσή της. Η ανάλυση των δεικτών καταλήγει σε έξι τομείς στους οποίους θα μπορούσαν να εστιαστούν βραχυπρόθεσμα οι πολιτικές και τα μεταρρυθμιστικά μέτρα της κυπριακής κυβέρνησης, στοχεύοντας στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Στους τομείς αυτούς εντοπίζονται σημαντικά προβλήματα και κενά, παράλληλα με σημαντικές προοπτικές για ουσιαστική συμβολή τους στην μακροχρόνια και βιώσιμη ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας.

Στην Έκθεση αναγνωρίζεται η υφιστάμενη δυναμική ανάπτυξης στη χώρα, σε συνέχεια της σημαντικής προόδου των τελευταίων χρόνων που οδήγησε στην ανάκαμψη μετά την κρίση και στην επαναφορά της κυπριακής οικονομίας σε τροχιά ανάπτυξης. Αναγνωρίζοντας παράλληλα ένα γενικά καλό θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο και αξιολογώντας κατ' αρχήν θετικά τις συνθήκες αγοράς στην Κύπρο, τα συμπεράσματα της έκθεσης επικεντρώνονται στις ακόλουθες συστάσεις για περαιτέρω βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας:

- **Πρώθηση της επιχειρηματικότητας** και ενίσχυση της δυναμικής ανάπτυξης των κυπριακών επιχειρήσεων.
- **Ενίσχυση των συμπράξεων και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των κυπριακών επιχειρήσεων**, καθώς και της συνεργασίας μεταξύ επιχειρηματικής, ερευνητικής και ακαδημαϊκής κοινότητας.
- **Ενίσχυση της υιοθέτησης ψηφιακών τεχνολογιών** και των ψηφιακών δεξιοτήτων.
- **Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση**, περιλαμβανομένης της ανάπτυξης και διάθεσης εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης.
- **Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από την εκπαίδευση και κατάρτιση για ενίσχυση των δεξιοτήτων** που ανταποκρίνονται τόσο στις τρέχουσες όσο και στις μελλοντικές απαιτήσεις.
- **Ενίσχυση της εξωτερικής συνδεσιμότητας**, μέσα από τη διαμόρφωση μίας ενιαίας στρατηγικής για τις μεταφορές στην Κύπρο, και τη συνδεσιμότητα και τη διευκόλυνση της διασύνδεσης με βασικούς διεθνείς επιχειρηματικούς εταίρους.

Ολόκληρο το κείμενο της Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας για την Κύπρο βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου⁸ ενώ η επίσημη σύνοψη και αναλυτικότερα οι συστάσεις της (στην αγγλική γλώσσα) παρατίθενται στο [Παράρτημα V](#) της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων.

V. Δημιουργία δείκτη τιμών ακινήτων βάσει συναλλαγών

Με στόχο τη διευκόλυνση της συστηματικής παρακολούθησης και ανάλυσης των εξελίξεων και των προοπτικών της αγοράς ακινήτων, μέσα από τη διαμόρφωση και διάθεση των κατάλληλων βάσεων δεδομένων από τις αρμόδιες Αρχές, το Συμβούλιο υπέβαλε τον Οκτώβριο του 2019 πρόταση προς τη κυβέρνηση για δημιουργία ενός νέου Δείκτη Τιμών Ακινήτων Βάσει Πραγματικών Συναλλαγών. Η πρόταση παρατίθεται αυτούσια στο [Παράρτημα VI](#).

Η σημαντικότητα του τομέα αναγνωρίζεται τόσο από πλευράς μακροοικονομικών εξελίξεων όσο και χρηματοοικονομικής σταθερότητας. Παράλληλα, το Συμβούλιο εντοπίζει ορισμένες αδυναμίες στις υφιστάμενες μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του κράτους, για τη διαμόρφωση σχετικών δεικτών σε διαφορετικά πλαίσια. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο εισηγείται μέσα από την πρότασή του την περαιτέρω συνεργασία όλων των αρμοδίων και συγκεκριμένα της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου, ώστε μέσα από την ανταλλαγή διαθέσιμων πληροφοριών και την αξιοποίηση της εκατέρωθεν τεχνογνωσίας στον τομέα αυτό, να διαμορφωθεί ένας νέος Δείκτης Τιμών Ακινήτων που θα εξυπηρετεί τον πιο πάνω σκοπό. Θα μπορούσε επίσης, όπως εισηγείται το Συμβούλιο, να διερευνηθεί η πιθανότητα συνεργασίας και αξιοποίησης ανάλογης τεχνογνωσίας και άλλων οργανισμών.

⁸

[http://www.ecompet.cy/ecompet/ecompet.nsf/all/9183D5F9CA3F61B0C225843C001E3808/\\$file/Cyprus%20Competitiveness%20Report.pdf?openelement](http://www.ecompet.cy/ecompet/ecompet.nsf/all/9183D5F9CA3F61B0C225843C001E3808/$file/Cyprus%20Competitiveness%20Report.pdf?openelement)

Η πρόταση του Συμβουλίου έχει ήδη χαιρετιστεί από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας του Υπουργείου Εσωτερικών, το οποίο δηλώνει έτοιμο να συμβάλει στην διαμόρφωση του προτεινόμενου δείκτη, σε συνεργασία με τις υπόλοιπες αρμόδιες Υπηρεσίες του κράτους.

Ανταπόκριση κυβέρνησης στις συστάσεις του Συμβουλίου

Σύσταση Συμβουλίου ⁹	Ανταπόκριση κυβέρνησης			Σχόλια / επισημάνσεις
	Υιοθετήθηκε	Σε εξέλιξη	Εκκρεμεί	
I. Εκπόνηση μακροχρόνιας στρατηγικής	✓			Η κυβέρνηση έχει ανταποκριθεί στο κατ' αρχήν αίτημα του Συμβουλίου, με προώθηση σχετικού έργου για στήριξη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αναμένεται πλέον η στήριξη της κυβέρνησης τόσο κατά τη διαμόρφωση της νέας στρατηγικής όσο και, μετέπειτα, κατά την προώθηση και υλοποίησή της. Στην Καθοδηγητική Επιτροπή η οποία παρακολουθεί και συμβάλει στην υλοποίηση του έργου συμμετέχουν ήδη εκπρόσωποι της κυβέρνησης (Υπουργείο Οικονομικών, ΓΔ ΕΠΣΑ, Τμήμα Περιβάλλοντος).
II. Κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα – προώθηση επενδύσεων	✓			Προς τη σωστή κατεύθυνση κρίνονται οι αλλαγές στο Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα (Φεβ 2019), αναμένεται ωστόσο επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων για απλοποίηση των διαδικασιών και βελτίωση του επενδυτικού πλαισίου στην Κύπρο.
III. Ταμείο χρηματοδότησης ιδίων κεφαλαίων	✓			Σημαντική η απόφαση της κυβέρνησης (Αυγ 2019) για τη δημιουργία επενδυτικού ταμείου χρηματοδότησης κεφαλαίου, με έμφαση στις καινοτόμες και νεοφυείς επιχειρήσεις. Αναμένεται επιτάχυνση όλων των διαδικασιών για την έναρξη της λειτουργίας και της επενδυτικής δραστηριότητας του Ταμείου, καθώς και η περαιτέρω στήριξή του με πρόσθετους πόρους, αν αυτό κριθεί αναγκαίο για την εύρυθμη και αποτελεσματικότερη λειτουργία του.
IV. Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Κύπρου	✓			Κατά τη συνεδρία του στις 18 Μαρτίου 2020, το Υπουργικό Συμβούλιο ενημερώθηκε από τον Υπουργό Οικονομικών για την 1 ^η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Κύπρου, η οποία δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2019, και συγκεκριμένα για το περιεχόμενο, την ανάλυση αλλά και τις συστάσεις της για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας, με λήψη μέτρων στους επιμέρους τομείς όπου η έκθεση εντοπίζει τα σημαντικότερα κενά και αδυναμίες. Με σχετική του απόφαση κατά την πιο πάνω συνεδρία, το ΥΣ κάλεσε όλα τα αρμόδια Υπουργεία / Υπηρεσίες να ενσωματώσουν στις προτεραιότητες και τον

⁹ Οι IV.α. – IV.στ. αφορούν στις συστάσεις που απορρέουν από την 1^η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Κύπρου

				<p>στρατηγικό τους προγραμματισμό τα μέτρα που κρίνουν σκόπιμα για κατάλληλη ανταπόκριση στις συστάσεις της έκθεσης που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές τους. Τα κάλεσε πρόσθετα όπως ενημερώσουν πίσω το ΥΣ, μέσω της ΓΔ ΕΠΣΑ, για τα σχετικά μέτρα που λαμβάνουν ή προτίθενται να λάβουν.</p>
IV.α. Προώθηση της επιχειρηματικότητας		✓		<p>Στα πλαίσια υλοποίησης της Εθνικής Δήλωσης Πολιτικής για την Επιχειρηματικότητα έχουν προωθηθεί, από το 2015 μέχρι και σήμερα, σειρά δράσεων για βελτίωση και ενίσχυση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος και δραστηριότητας στην Κύπρο (π.χ. απλοποίηση εντύπων και διαδικασιών του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών, παροχή φορολογικών κινήτρων για επενδύσεις σε καινοτόμες επιχειρήσεις, η εισαγωγή του μηχανισμού SME Test για νέες νομοθεσίες με αντίκτυπο στις επιχειρήσεις, η δημιουργία του προγράμματος Start Up Visa, η υλοποίηση του συμβουλευτικού προγράμματος “Advise for Small Business” της EBRD κ.ο.κ.). Η προώθηση της επιχειρηματικότητας αλλά και της επιχειρηματικής καινοτομίας επιδιώκεται μέσω διαφόρων χρηματοδοτικών προγραμμάτων στηριζόμενων από ευρωπαϊκούς ή και εθνικούς πόρους. Παρόλα αυτά, βάσει των δεικτών αξιολόγησης που αφορούν στο επιχειρηματικό οικοσύστημα, διακρίνονται ακόμη σημαντικά περιθώρια βελτίωσης τόσο σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες για σύσταση και λειτουργία μίας επιχείρησης όσο και στο ευρύτερο πλαίσιο προώθησης της στήριξης για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της δυναμικής ανάπτυξης και, κατά περίπτωση, εξωστρέφειας των κυπριακών επιχειρήσεων. Σημαντική και η περαιτέρω προώθηση της επιχειρηματικότητας μέσα από το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης.</p>
IV.β. 1. Ενίσχυση των συμπράξεων / αλληλεπίδρασης μεταξύ των κυπριακών επιχειρήσεων			✓	<p>Παρά τα αναγνωρισμένα οφέλη, κυρίως στην περίπτωση μίας μικρής αγοράς, η στρατηγική συνεργασία των κυπριακών επιχειρήσεων δεν φαίνεται να έχει προωθηθεί / στηριχθεί επαρκώς από την κυβέρνηση κατά τα προηγούμενα χρόνια. Σχετικά μέτρα περιλαμβάνονται στα πλαίσια της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής 2019-2030, που ενέκρινε το Υπουργικό Συμβούλιο τον Μάιο του 2019 ενώ, μεταξύ άλλων, προβλέπεται η υλοποίηση σχεδίου χορηγιών για ανάπτυξη συμπράξεων επιχειρήσεων (cluster) με την στήριξη ευρωπαϊκών κονδυλίων, στα πλαίσια της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027. Απαιτείται μεγαλύτερη στήριξη αλλά και επίσπευση των προβλεπόμενων μέτρων.</p>

<p>IV.β. 2. Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρηματικής, ερευνητικής και ακαδημαϊκής κοινότητας</p>		<p>✓</p>		<p>Η εν λόγω συνεργασία επιδιώκεται μέσα από διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία, κυρίως στα πλαίσια των Προγραμμάτων «RESTART» του Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας. Αξιοσημείωτη είναι και η επιτυχής συμμετοχή της Κύπρου σε ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα μέσα από τα οποία έχει στηριχθεί, με συμπληρωματική στήριξη από την κυπριακή κυβέρνηση, η δημιουργία αριθμού κέντρων αριστείας στην Κύπρο, τα οποία στοχεύουν ακριβώς στην προώθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας μέσα από την αξιοποίηση του έργου της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας. Η προώθηση της δημιουργίας ενός κεντρικού Γραφείου Μεταφοράς Γνώσης σε εθνικό επίπεδο, το οποίο αναμένεται να λειτουργήσει ως κεντρικός κόμβος συνεργασίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ της ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας, κρίνεται επίσης προς την σωστή κατεύθυνση.</p>
<p>IV.γ. Ενίσχυση της υιοθέτησης ψηφιακών τεχνολογιών</p>		<p>✓</p>		<p>Ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη για τον τομέα αποτελεί η δημιουργία του νέου Υφυπουργείου Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής. Η Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2020-2030, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Αύγουστο του 2020, αναμένεται να ενισχύσει τις υφιστάμενες αλλά και νέες ενέργειες που στοχεύουν στην επίτευξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της χώρας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της ψηφιακής επιχειρηματικότητας, των ψηφιακών δεξιοτήτων και της χρήσης των ψηφιακών τεχνολογιών και υπηρεσιών. Προς τη σωστή κατεύθυνση κρίνεται και η διαμόρφωση και έγκριση από το ΥΣ (Ιαν 2020) της νέας Εθνική Στρατηγική Τεχνητής Νοημοσύνης (TN). Η κυβέρνηση θα πρέπει να επισπεύσει την υλοποίηση των δράσεων στο τομέα, κυρίως αυτών που στοχεύουν στη βελτίωση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα, μέσα από την περαιτέρω προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, αλλά και των λοιπών σημαντικών τομέων της οικονομίας, μέσα από τη στήριξη και ενίσχυση της συμμετοχής των επιχειρήσεων στη ψηφιακή οικονομία. Η δυνατότητα επίσπευσης και ενίσχυσης των προσπαθειών της κυβέρνησης έχει ήδη διαφανεί στα πλαίσια διαχείρισης και αντιμετώπισης της παρούσας κρίσης.</p>
<p>IV.δ. Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση</p>		<p>✓</p>		<p>Σημαντική όπως αναφέρεται και πιο πάνω η απόφαση δημιουργίας ταιμίου χρηματοδότησης κεφαλαίων, ωστόσο θα πρέπει να εξεταστούν / προωθηθούν και πρόσθετα μέτρα τόσο για βελτίωση της αποτελεσματικότητας στη χρηματοδότηση από υφιστάμενους</p>

				<p>μηχανισμούς όσο και στη δημιουργία πρόσθετων μηχανισμών, εναλλακτικής κυρίως χρηματοδότησης, π.χ. συμμετοχική χρηματοδότηση (crowdfunding). Οι νομοθετικές και κανονιστικές μεταρρυθμίσεις των τελευταίων χρόνων, στον τομέα της κεφαλαιαγοράς, ευνοούν την περαιτέρω ανάπτυξη των επενδυτικών ταμείων στην Κύπρο, καθώς και του crowdfunding, θα πρέπει ωστόσο να διερευνηθεί η ανάγκη για τυχόν κίνητρα προς ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας μέσω αυτών των μηχανισμών η οποία θα καταλήγει σε πρόσθετη / εναλλακτική χρηματοδοτική στήριξη για τις κυπριακές επιχειρήσεις.</p>
IV.ε. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από την εκπαίδευση και κατάρτιση για ενίσχυση των δεξιοτήτων		✓		<p>Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού επιδιώκεται μέσα από μία σειρά προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης που παρέχονται είτε απευθείας από το κράτος (π.χ. Κέντρο Παραγωγικότητας) είτε στηρίζονται από κρατικούς πόρους (π.χ. σχέδια Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - ΑνΑΔ). Οι σχεδιασμοί της κυβέρνησης προωθούν την στοχευμένη ενίσχυση των δεξιοτήτων, ώστε αυτές να ανταποκρίνονται στις παρούσες ή και μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας, βάσει των υφιστάμενων τάσεων αλλά και των μελλοντικών προβλέψεων τις οποίες εξάγει η ΑνΑΔ.</p>
IV.στ. Ενίσχυση της εξωτερικής συνδεσιμότητας		✓		<p>Η υφιστάμενη στρατηγική αεροπορικής συνδεσιμότητας εδράζεται στη διαχείριση υφιστάμενων ή και προώθηση νέων διμερών συμφωνιών με τρίτες χώρες, στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, οι οποίες στοχεύουν στη διαμόρφωση / διασφάλιση ενός τέτοιου νομικού πλαισίου που να διευκολύνει την ελεύθερη και αποτελεσματική λειτουργία της εν λόγω βιομηχανίας. Η ανάπτυξη νέων δρομολογίων προσδιορίζεται από τις ανάγκες για αύξηση της συνδεσιμότητας με άλλες χώρες άρα, κατ' επέκταση από τις ανάγκες και τάσεις της ίδιας της αγοράς. Αν και η δυνατότητα παραχώρησης κινήτρων για ενθάρρυνση αεροπορικών εταιρειών να περιλάβουν την Κύπρο στα δρομολογία τους προσέκρουε μέχρι πρότινος στο ευρωπαϊκό δίκαιο ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων, τα δεδομένα στον τομέα φαίνεται να έχουν διαφοροποιηθεί μετά την πρόσφατη κρίση και τις ιδιαίτερα δυσμενείς επιπτώσεις που έχει επιφέρει στον τομέα η πανδημία του COVID-19. Στα πλαίσια αυτά προωθείται σχέδιο κινήτρων για αεροπορικές εταιρείες με στόχο την ενίσχυση της συνδεσιμότητας της Κύπρου, την τόνωση της</p>

				<p>επιβατικής κίνησης και στήριξη του τουριστικού τομέα, για το οποίο αναμένεται η σχετική έγκριση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της ΕΕ. Το εν λόγω σχέδιο επικεντρώνεται πρωτίστως στην στήριξη της τουριστικής βιομηχανίας και των υποστηρικτικών προς αυτήν υπηρεσιών. Η σχετική σύσταση της Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας αφορά ωστόσο την ενίσχυση της συνδεσιμότητας της Κύπρου με προορισμούς / εταιρίες που να συμβάλουν ευρύτερα στην ενίσχυση της επενδυτικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας στη χώρα, όχι μόνο στον τομέα του τουρισμού, σύσταση η οποία ενδεχομένως να χρήζει περαιτέρω επεξεργασίας από τις αρμόδιες Αρχές, σε μεταγενέστερο στάδιο και αφού θα έχει αποκατασταθεί, σε ικανοποιητικό βαθμό, το πρότερο καθεστώς συνδεσιμότητας της χώρας.</p>
V. Δείκτης τιμών ακινήτων βάσει συναλλαγών		✓		<p>Θετική η ανταπόκριση του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, το οποίο δηλώνει έτοιμο να προχωρήσει με τις απαραίτητες ενέργειες, σε συνεργασία με τις άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες, για διαμόρφωση του Δείκτη που προτείνει το Συμβούλιο.</p>

Κατάταξη Κύπρου στις διεθνείς εκθέσεις / αξιολογήσεις 2019-2020

I. Έκθεση Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας του Διεθνές Οικονομικού Φόρουμ (WEF Global Competitiveness Report) για το 2019

Το πλαίσιο αξιολόγησης του WEF

Το Διεθνές Οικονομικό Φόρουμ (WEF) συντάσσει την ετήσια έκθεσή του σε συνεργασία με ακαδημαϊκούς και άλλους εμπειρογνώμονες, αξιοποιώντας ένα παγκόσμιο δίκτυο ινστιτούτων και ερευνητικών κέντρων. Η ετήσια έκθεση του WEF προσδιορίζει την ανταγωνιστικότητα κάθε χώρας, βάσει ενός συνόλου θεσμών, πολιτικών και παραγόντων που καθορίζουν το επίπεδο παραγωγικότητας.

Η κατάταξη των υπό αξιολόγηση χωρών, ως προς την ανταγωνιστικότητά τους, γίνεται με βάση τα μακροοικονομικά στατιστικά στοιχεία κάθε χώρας και ένα αριθμό συνεντεύξεων (opinion survey) με ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων.

Ανταγωνιστικότητα Κυπριακής Οικονομίας 2019

Το Συμβούλιο είχε προβεί σε μια αρχική αποτίμηση της αξιολόγησης της Κύπρου μέσα από τη Διεθνή Έκθεση Ανταγωνιστικότητας που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2019. Βάσει της έκθεσης, η Κύπρος παρέμεινε όπως και το 2018 στην 44^η θέση, ανάμεσα σε 141 αξιολογούμενες χώρες. Τα τελευταία χρόνια καταγράφεται βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης της Κύπρου, ύστερα από το πλήγμα της οικονομικής ύφεσης την περίοδο 2012-2014. Εξακολουθεί όμως η χώρα μας να κατατάσσεται χαμηλά σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς 22 από τις 27 αυτές χώρες βαθμολογούνται στην έκθεση αυτή πιο ψηλά από την Κύπρο.

Cyprus

44th / 141

Global Competitiveness Index 4.0 2019 edition

Rank in 2018 edition: 44th/140

Performance Overview Key ◊ Previous edition ▲ High-income group average □ Europe and North America average 2019

Το πλέον θετικό γεγονός στην έκθεση για το 2019 είναι ότι παρουσιάζεται βελτίωση σε τομείς στους οποίους η Κύπρος λαμβάνει ή λάμβανε πολύ χαμηλή βαθμολογία. Πρόκειται για τον τομέα της μακροοικονομικής σταθερότητας στον οποίο η Κύπρος βρισκόταν στην 63^η θέση το 2018 και το 2019 ανέβηκε στην 43^η θέση και τον χρηματοοικονομικό τομέα στον οποίο η Κύπρος εξακολουθεί να λαμβάνει χαμηλή βαθμολογία καθώς βρίσκεται στην 76^η θέση, ωστόσο την προηγούμενη χρονιά βρισκόταν στην πολύ χαμηλότερη 95^η θέση. Η βελτίωση του τομέα αυτή είναι κομβική για την γενική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Πέρα από το πολύ έντονο πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων, πρόβλημα στον τομέα αυτό αποτελεί η ανυπαρξία άλλων μορφών κεφαλαίου για τις επιχειρήσεις πέρα από τον τραπεζικό δανεισμό. Για την άμβλυνση του προβλήματος αυτού, το Συμβούλιο έχει προτείνει με σύσταση πολιτικής τη δημιουργία ενός ταμείου χρηματοδότησης ιδίων κεφαλαίων (Equity Fund).

Σημειώνονται επίσης πιο κάτω κάποια επιμέρους θέματα στα οποία η χώρα μας υστερεί.

- *Θεσμοί και υποδομές* - στην σχετική ενότητα της έκθεσης του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ η χώρα μας λαμβάνει πολύ χαμηλή βαθμολογία στην γρήγορη εκδίκαση διαφορών από τα δικαστήρια (87^η θέση). Χαμηλά επίσης βαθμολογούν τα στελέχη των επιχειρήσεων την γρήγορη ανταπόκριση του κράτους σε αλλαγές (78^η θέση) και την ύπαρξη ενός μακροχρόνιου οράματος για την οικονομία (87^η θέση). Προς αυτή την κατεύθυνση, για τη διαμόρφωση ενός μακροχρόνιου οράματος, αναμένεται να συμβάλει το έργο του Συμβουλίου για διαμόρφωση μίας μακροχρόνιας στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας.
- *Μεταφορές και υποδομές* - το Φόρουμ με βάση στατιστικά στοιχεία βαθμολογεί χαμηλά την αεροπορική διασύνδεση (66^η θέση) και την ύπαρξη τακτικών γραμμών εμπορικών πλοίων (67^η θέση).
- *Τεχνολογία, Έρευνα και Ανάπτυξη* – η βαθμολογία της Κύπρου είναι σχετικά χαμηλή στην ενότητα εφαρμογής της πληροφορικής, εξαιτίας κυρίως του γεγονότος ότι η χώρα μας παρουσιάζεται να υστερεί σε ότι αφορά της απευθείας διασύνδεση της κατοικίας με το διαδίκτυο μέσω οπτικής ίνας. Παράλληλα φαίνεται να υστερούμε σε αρκετά θέματα που σχετίζονται με την έρευνα και την καινοτομία, όπως οι σχετικές δαπάνες (63^η θέση), η ύπαρξη ερευνητικών ιδρυμάτων (66^η θέση) και οι επιστημονικές δημοσιεύσεις (65^η θέση)
- *Επιχειρήσεις και εργαζόμενοι* - τέλος όσον αφορά τις επιχειρήσεις, καταγράφεται ψηλό κόστος δημιουργίας μιας επιχείρησης (89^η θέση) και χαμηλή θέση σε ορισμένα θέματα επιχειρηματικής κουλτούρας, όπως η προθυμία ανάθεσης εξουσιών σε υφιστάμενους (99^η θέση), η υιοθέτηση ριζοσπαστικών προτάσεων ιδεών (93^η θέση) και η ανάπτυξη καινοτόμων εταιρειών (104^η θέση). Όσον αφορά τους εργαζόμενους, η Κύπρος βαθμολογείται πολύ χαμηλά στην ανάθεση της διεύθυνσης σε επαγγελματίες διευθυντές, αντί σε μέλη της οικογένειας (120^η θέση) αλλά και σε διάφορα θέματα που αφορούν τον καθορισμό της αμοιβής και των συμβολαίων των εργαζομένων.

- *Δεξιότητες και μελλοντικό εργατικό δυναμικό* - εντύπωση επίσης προκαλεί η σχετικά χαμηλή βαθμολογία η οποία δίνεται από τα στελέχη των επιχειρήσεων στην Κύπρο, και καταγράφεται στην έκθεση, σχετικά με την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης στα σχολεία (74^η θέση).

Το Συμβούλιο έχει δημιουργήσει υπο-επιτροπή η οποία μελετά επισταμένα τόσο την έκθεση ανταγωνιστικότητας του WEF όσο και τις εκθέσεις άλλων οργανισμών ώστε να προσδιορίζονται οι δυνατότητες αλλά κυρίως οι αδυναμίες της χώρας μας ως προς τις συνθήκες που ευνοούν την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Η μελέτη και ανάλυση των αποτελεσμάτων της έκθεσης ανταγωνιστικότητας του WEF, αλλά και των ευρημάτων άλλων αντίστοιχων εκθέσεων, συμβάλουν στη διαμόρφωση συγκεκριμένων πρακτικών εισηγήσεων από το Συμβούλιο, για την περαιτέρω βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας.

II. Αξιολόγηση του Παγκόσμιου Κέντρου Ανταγωνιστικότητας (IMD World Competitiveness Rankings) για το 2019¹⁰

Το πλαίσιο αξιολόγησης του IMD

Το Παγκόσμιο Κέντρο Ανταγωνιστικότητας της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων IMD στην Ελβετία¹¹ κυκλοφορεί σε ετήσια βάση την έκδοση IMD World Competitiveness Yearbook στην οποία αξιολογείται η ανταγωνιστικότητα οικονομιών. Η έκδοση IMD World Competitiveness Yearbook 2019, που δημοσιεύτηκε τον Μάιο του 2019, περιλαμβάνει 63 χώρες, ανάμεσά τους για τρίτη φορά και η Κύπρος. Η αξιολόγηση και η κατάταξη των οικονομιών στηρίζεται σε 332 κριτήρια που διαμορφώνονται στη βάση επίσημων στατιστικών στοιχείων, καθώς και στοιχείων από μια έρευνα γνώμης μεταξύ ανώτερων στελεχών επιχειρήσεων στην κάθε χώρα. Τα κριτήρια ομαδοποιούνται σε τέσσερις κατηγορίες, με πέντε υποκατηγορίες η κάθε μία:

1. Επίδοση της οικονομίας: μακροοικονομική αξιολόγηση της εγχώριας οικονομίας και τάσεων στην απασχόληση και στις τιμές.
2. Αποδοτικότητα του κράτους: ο βαθμός στον οποίο οι κυβερνητικές πολιτικές συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα.
3. Αποδοτικότητα των επιχειρήσεων: ο βαθμός στον οποίο το εγχώριο περιβάλλον ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να λειτουργούν με καινοτόμο, κερδοφόρο και υπεύθυνο τρόπο.
4. Υποδομή: ο βαθμός στον οποίο οι βασικοί, τεχνολογικοί, επιστημονικοί και ανθρωπίνι πόροι της χώρας καλύπτουν τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

¹⁰ Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης IMD έχει πραγματοποιηθεί από το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου, ως συνεργαζόμενος φορέας του IMD World Competitiveness Center που συμβάλλει επίσης στη συλλογή των δεδομένων για την Κύπρο, και έχει υιοθετηθεί αυτούσια από το Συμβούλιο, στη βάση της συνεργασίας μεταξύ των δύο φορέων

¹¹ © IMD World Competitiveness Center www.imd.org/wcc

Ανταγωνιστικότητα Κυπριακής Οικονομίας 2019

Η Κύπρος κατατάσσεται σε όρους ανταγωνιστικότητας στη 41^η θέση, από τις 63 χώρες που συμμετέχουν στην αξιολόγηση για το 2019, παραμένοντας στην ίδια θέση όπως και το 2018. Σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, η θέση της Κύπρου βελτιώθηκε για το 2019 στις κατηγορίες της οικονομικής επίδοσης και της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων. Αντίθετα, το 2019 η Κύπρος υποχώρησε στην κατάταξη στις κατηγορίες της αποδοτικότητας του κράτους και της υποδομής. Ο Πίνακας πιο κάτω παρουσιάζει την κατάταξη της κυπριακής οικονομίας (συνολικά και ανά κατηγορία) διαχρονικά.

Κατάταξη ανταγωνιστικότητας κυπριακής οικονομίας (από 63 χώρες)			
	2017	2018	2019
Συνολική	37	41	41
<i>Ανά κατηγορία</i>			
Οικονομική επίδοση	28	22	19
Αποδοτικότητα του κράτους	22	28	32
Αποδοτικότητα των επιχειρήσεων	50	53	52
Υποδομή	40	41	42

Πηγή: IMD World Competitiveness ranking 2019 (© IMD World Competitiveness Center www.imd.org/wcc)

Ανάμεσα στα κριτήρια που κατέγραψαν μεγάλη βελτίωση σε σχέση με το 2018 περιλαμβάνονται οι δαπάνες των επιχειρήσεων σε Έρευνα και Τεχνολογία (R&D), οι εξαγωγές ψηλής τεχνολογίας, οι εξαγωγές αγαθών και το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας. Το δημοσιονομικό έλλειμμα, η διαφάνεια, η δικαιοσύνη και ο βαθμός συγκέντρωσης των εξαγωγών σε συγκεκριμένα προϊόντα ήταν ανάμεσα στα κριτήρια που σημείωσαν σημαντική επιδείνωση το 2019, παρεμποδίζοντας καλύτερευση στην κατάταξη της χώρας συγκριτικά με το 2018.

Με βάση την έρευνα γνώμης, οι τρεις παράγοντες που κάνουν ελκυστική την κυπριακή οικονομία παραμένουν, με την ίδια σειρά προτεραιότητας όπως και το 2018, το ανταγωνιστικό φορολογικό καθεστώς, το ψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και το φιλικό προς τις επιχειρήσεις περιβάλλον. Η αξιόπιστη υποδομή και η πολιτική σταθερότητα επιλέχθηκαν ως τέταρτος και πέμπτος πιο σημαντικός παράγοντας αντίστοιχα, αντικαθιστώντας το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και το αποτελεσματικό νομικό περιβάλλον που είχαν δηλωθεί στην Έρευνα του 2018.

Σε όρους οικονομικής επίδοσης η Κύπρος κατατάσσεται 19^η από τις 63 χώρες, σημειώνοντας άνοδο στην κατάταξη από την 22^η θέση που κατέλαβε το 2018. Στη διαμόρφωση αυτής της κατάταξης λειτούργησαν ευνοϊκά, όπως και το 2018, οι διεθνείς επενδύσεις (π.χ. απόθεμα ξένων επενδύσεων) και το σχετικά χαμηλό κόστος ζωής στην Κύπρο, καθώς και η καλύτερευση στη θέση της Κύπρου το 2019 αναφορικά με το διεθνές εμπόριο (π.χ. έσοδα από τουρισμό, εξαγωγές εμπορικών υπηρεσιών). Το ελλειμματικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, ο μικρός βαθμός διαφοροποίησης της κυπριακής οικονομίας, η ανεργία των νέων και η επιδείνωση της θέσης της Κύπρου το 2019 σχετικά με τις ροές άμεσων επενδύσεων, είναι ανάμεσα στα κριτήρια που λειτούργησαν ανασταλτικά.

Για την αποδοτικότητα του κράτους το 2019 η Κύπρος καταλαμβάνει την 32^η θέση, συγκριτικά με την 28^η που είχε το 2018. Η πτώση στην κατάταξη είναι αποτέλεσμα κυρίως της επιδείνωσης των κριτηρίων που σχετίζονται με τα δημόσια οικονομικά (π.χ. δημόσιο έλλειμμα, δημόσιο χρέος, φοροδιαφυγή) και το θεσμικό πλαίσιο (π.χ. πολιτική κεντρικής τράπεζας, αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας, διαφάνεια). Στις υποκατηγορίες του νομοθετικού πλαισίου που αφορά τις επιχειρήσεις (π.χ. κόστος πλεονασμού, ξένοι επενδυτές, επενδυτικά κίνητρα) και του κοινωνικού πλαισίου (π.χ. νομοθεσία για ίσες ευκαιρίες, ανισότητα των φύλων) η Κύπρος σημείωσε μικρή βελτίωση σε σχέση με το 2018. Σε όρους φορολογικής πολιτικής η Κύπρος παραμένει ανταγωνιστική, παρά την υποχώρηση στην κατάταξη για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά.

Στην κατηγορία της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων η Κύπρος ανήλθε στην 52^η θέση από την 53^η που κατείχε το 2018. Στις υποκατηγορίες της παραγωγικότητας και αγοράς εργασίας καταγράφηκε βελτίωση σε σχέση με το 2018. Αντίθετα, χειροτέρευση σημειώθηκε σε κριτήρια που αφορούν τις διοικητικές πρακτικές (π.χ. χρήση μεγάλων βάσεων δεδομένων και ανάλυσης, διοικητικά συμβούλια), καθώς και στα κριτήρια αναφορικά με επιχειρηματικές στάσεις και αξίες (π.χ. χρήση ψηφιακών τεχνολογιών). Παρά την οριακή καλυτέρευση, υπάρχουν κριτήρια στην υποκατηγορία των χρηματοοικονομικών (π.χ. παράγοντας κινδύνου στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, εταιρικό χρέος) που συνεχίζουν να επιβαρύνουν την κατάταξη.

Σε όρους υποδομής η Κύπρος κατατάσσεται 42^η από τις 63 χώρες, σημειώνοντας πτώση μιας θέσης σε σχέση με το 2018. Κριτήρια που σχετίζονται με την τεχνολογική, επιστημονική αλλά και τη βασική υποδομή της χώρας συνεχίζουν, όπως και το 2018, να επηρεάζουν αρνητικά την κατάταξη. Ωστόσο, κριτήρια που σχετίζονται με την εκπαίδευση επιδρούν θετικά στην κατάταξη σε όρους υποδομής.

III. Έκθεση επιχειρείν της Διεθνούς Τράπεζας (WB Doing Business Report) για το 2020

Το πλαίσιο αξιολόγησης της WB

Η Έκθεση Επιχειρείν δημοσιεύεται από τη Διεθνή Τράπεζα (WB) σε ετήσια βάση και αφορά στην αξιολόγηση των δυνατοτήτων για έναρξη και ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που προσφέρουν οι υπό αξιολόγηση οικονομίες, οι οποίες ανέρχονται συνολικά στις 190 για το έτος 2020. Σε αυτές περιλαμβάνεται τόσο η Κύπρος όσο και τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ, δίδοντας έτσι τη δυνατότητα συγκριτικής αξιολόγησης τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Βάσει της σχετικής μεθοδολογίας, η αξιολόγηση της WB λαμβάνει υπόψη τις επιδόσεις καθώς και τις σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις (για το επόμενο έτος), στους τομείς αυτούς και τις παραμέτρους που συμβάλλουν στην προώθηση της επιχειρηματικότητας και στη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι διαδικασίες εγγραφής επιχείρησης / ίδρυσης εταιρείας, απόκτησης αδειών οικοδομής και εγγραφής ακίνητης ιδιοκτησίας, εγκατάστασης και παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, πληρωμής φόρων /

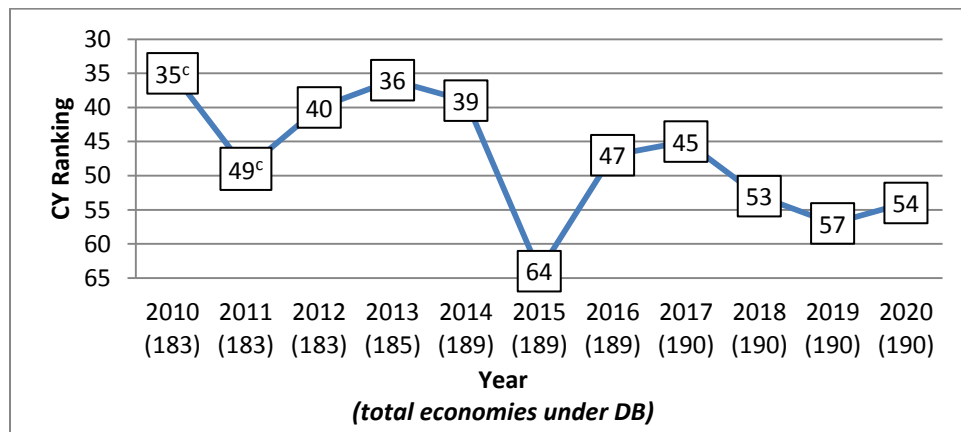
υποχρεωτικών εισφορών καθώς και οι διαδικασίες κλεισίματος και εκκαθάρισης μίας επιχείρησης. Εξετάζονται επίσης θέματα που αφορούν στη διευκόλυνση παροχής πιστώσεων, την προστασία των επενδυτών και δη των μικρομετόχων, καθώς και θέματα που άπτονται της αποτελεσματικής εκτέλεσης συμβολαίων για επίλυση διαφορών.

Η Έκθεση αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για τους επενδυτές, ως προς την αξιολόγηση των δυσκολιών που δύναται να αντιμετωπίσουν σε περίπτωση υλοποίησης κάποιας επένδυσης / έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας σε συγκεκριμένη χώρα. Σε αυτά τα πλαίσια, η Έκθεση Επιχειρείν, παρά τις όποιες αδυναμίες στη μεθοδολογία της, δεδομένου ότι αυτή εφαρμόζεται αυτούσια σε 190 οικονομίες, αποτελεί ένα καλό οδηγό για τις εκάστοτε εθνικές κυβερνήσεις για βελτιώσεις στο τοπικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Αξιολόγηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος της Κύπρου βάσει της Έκθεσης Επιχειρείν για το 2020 – δυνατά και αδύνατα σημεία

- ♦ Μικρή άνοδος στην κατάταξη της Κύπρου για το 2020, τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά με σημαντικά περιθώρια βελτίωσης
- ♦ Αναγνώριση και θετική αξιολόγηση των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών της κυβέρνησης σε νευραλγικά για το σκοπό Τμήματα (Εφορος Εταιρειών, Φορολογία)
- ♦ Σημαντική υστέρηση σε θέματα έκδοσης αδειών οικοδομών και εκτέλεσης συμβολαίων

Με βελτίωση τριών θέσεων από το 2019 (57/190), η Κύπρος κατατάσσεται 54η θέση ανάμεσα σε 190 οικονομίες για το 2020. Σημαντική η διαχρονική πορεία της αξιολόγησης του κυπριακού επιχειρηματικού περιβάλλοντος όπως διατυπώνεται στο πιο κάτω σχεδιάγραμμα

Source: <https://www.doingbusiness.org/>

(^c: ranking as adjusted in following year's DB report, reflecting data corrections)

Η εισαγωγή των έκτακτων υποχρεωτικών εισφορών και του ετήσιου τέλους εταιρειών, στα πλαίσια των μέτρων προς αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, συνέβαλαν στην πτώση που καταγράφεται από το 2013 και έπειτα. Αντίστοιχα η καταγραφή εμποδίων στην διανομή ιστορικών πιστωτικών στοιχείων καθώς και αύξησης στην συχνότητα και των αριθμό ελέγχων ΦΠΑ, οδήγησαν στην πτωτική αξιολόγηση και κατάταξη από το 2017 και μετά.

Θετική ήταν ωστόσο η αξιολόγηση των πιο πρόσφατων μεταρρυθμίσεων που προωθήθηκαν από τα Τμήματα Φορολογίας και Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως η κατάργηση του τέλους 0.6% επί του ονομαστικού κεφαλαίου κατά την εγγραφή εταιρείας (Δεκ 2016) και η απλοποίηση και ηλεκτρονική υποβολή φορολογικών δηλώσεων καθώς και καταβολή των υποχρεωτικών εργοδοτικών εισφορών. Αυτό, μεταξύ άλλων, είχε ως αποτέλεσμα την ανοδική πορεία της Κύπρου μετά το 2019.

Rankings on Doing Business topics (1-190) - Cyprus

Topic Scores (0-100) - Cyprus

Στα συγκριτικά δυνατά σημεία για την Κύπρο, βάσει της σχετικής αξιολόγησης όπως απεικονίζεται πιο πάνω, περιλαμβάνονται η «προστασία των επενδυτών», η «πληρωμή φόρων / εισφορών» και η «εκκαθάριση επιχείρησης» (πλαίσιο αφερεγγυότητας). Η αξιολόγηση για τις δύο πρώτες παραμέτρους καταγράφει σχετική άνοδο μεταξύ των εκθέσεων του 2019 και του 2020, ενώ αντίθετα η σχετική πτώση σε ότι αφορά την τελευταία παράμετρο αναδεικνύει την ανάγκη για αποφυγή εφησυχασμού και λήψης μέτρων που θα διασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του νέου πλαισίου αφερεγγυότητας. Στα συγκριτικά αδύνατα σημεία για το επιχειρηματικό περιβάλλον της χώρας, περιλαμβάνονται με πολύ χαμηλή κατάταξη τα θέματα που αφορούν στην αδειοδότηση οικοδομών και στην επίλυση εμπορικών διαφορών ενώπιον δικαστηρίου. Πτωτική πορεία καταγράφουν και οι δείκτες που αφορούν στην παροχή πιστώσεων (πληροφοριών) καθώς και στις διαδικασίες για παροχή ηλεκτρικής ενέργειας και τιμολόγηση ηλεκτρικού ρεύματος.

Έκθεση Επιχειρείν ΔΤ	Διεθνώς		
	2020	2019	Μεταβολή
Γενική Κατάταξη	54	57	↑
Starting a Business	50	52	↑
Dealing with Construction Permits	125	126	↑
Getting Electricity	75	70	↓
Registering Property	71	94	↑
Getting Credit	80	73	↓
Protecting Minority Investors	21	38	↑
Paying Taxes	29	47	↑
Trading across Borders	50	49	↓
Enforcing Contracts	142	138	↓
Resolving Insolvency	31	26	↓

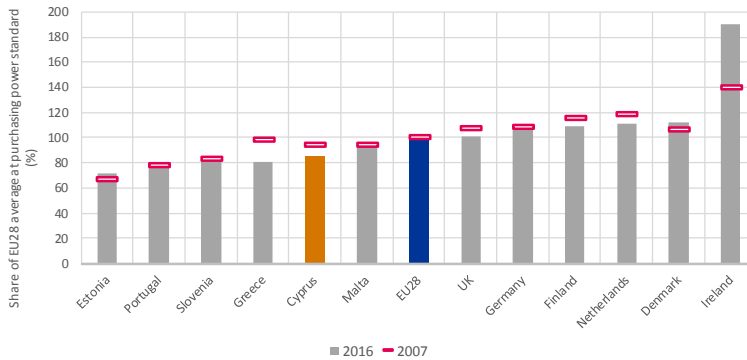
Μικρή βελτίωση, μίας θέσης, καταγράφει συνολικά η χώρα μας και σε επίπεδο ΕΕ, λαμβάνοντας για το 2020 την 22η θέση ανάμεσα στα 28 κράτη μέλη, από την 23η θέση που κατείχε βάσει της έκθεσης του 2019.

Έκθεση Επιχειρείν ΔΤ	ΕΕ28			
	2020	2019	Μεταβολή	1 ^ο / 28 ^ο κ-μ
Γενική Κατάταξη	22	23	↑	<i>DK / MT</i>
Starting a Business	14	14	-	<i>GR / CZ</i>
Dealing with Construction Permits	24	24	-	<i>DK / CZ</i>
Getting Electricity	24	22	↓	<i>DE / RO</i>
Registering Property	21	24	↑	<i>LT / GR</i>
Getting Credit	17	16	↓	<i>LV / LU</i>
Protecting Minority Investors	4	9	↑	<i>UK / HU</i>
Paying Taxes	10	17	↑	<i>IE / IT</i>
Trading across Borders	27	27	-	<i>AT / IE</i>
Enforcing Contracts	27	28	↑	<i>LT / GR</i>
Resolving Insolvency	17	16	↓	<i>FI / MT</i>

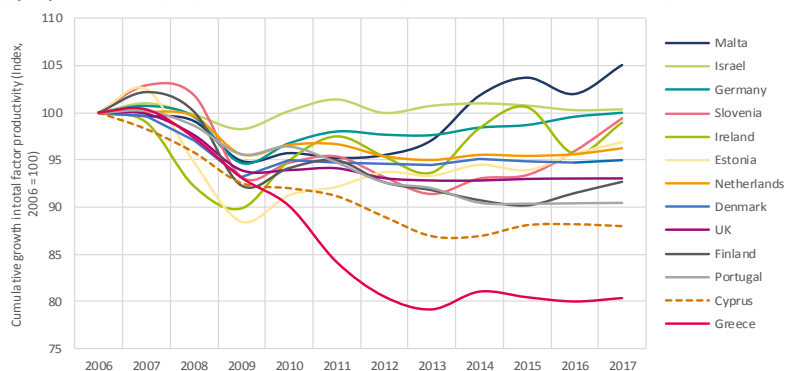
Παραγωγικότητα στην κυπριακή οικονομία

Ανάμεσα στα κριτήρια αξιολόγησης της συνολικής ανταγωνιστικότητας, όπως αυτά εξετάστηκαν και στα πλαίσια διαμόρφωσης της 1^{ης} Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας, περιλαμβάνεται και η παραγωγικότητα. Όπως διαπιστώνεται και στην Έκθεση, η παραγωγικότητα της εργασίας στην Κύπρο είναι κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ και υστερεί σε σχέση με τις οικονομίες της Βόρειας Ευρώπης, αλλά είναι συγκρίσιμη ή υπερτερεί των αντίστοιχων επιδόσεων άλλων μεσογειακών οικονομιών.

Source: Eurostat, Labour productivity and unit labour costs [nama_10_lp_ulc].

Σε ότι αφορά την συνολική παραγωγικότητα όλων των συντελεστών παραγωγής (total factor productivity), αυτή καταγράφει μία πτωτική πορεία κατά τα τελευταία χρόνια, με την πτώση να είναι εντονότερη στην Κύπρο απ' ό τι σε άλλες οικονομίες, στα πλαίσια της συγκριτικής αξιολόγησης στην Έκθεση Ανταγωνιστικότητας, εκτός από την Ελλάδα. Οι αιτίες της επίδοσης αυτής δεν μπορούν να προσδιοριστούν άμεσα, όπως αναφέρεται στην Έκθεση, αλλά συνδέονται συνήθως με τα χαμηλά ποσοστά επιχειρηματικής καινοτομίας και υιοθέτησης ψηφιακών και άλλων τεχνολογιών ενίσχυση της αποδοτικότητας. Εν μέρει, η χαμηλή συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών μπορεί να αντανακλά και διαρθρωτικούς παράγοντες, όπως η κυριαρχία των μικρών επιχειρήσεων και η επικράτηση των τομέων παροχής υπηρεσιών έντασης εργασίας. Παράλληλα, το χαμηλό ποσοστό επενδύσεων σε ΤΠΕ και άλλες παραγωγικές επενδύσεις, ενδεχομένως λόγω και των περιορισμών που εντοπίζονται για πρόσβαση στην χρηματοδότηση, δεν ευνοεί τις πιο πάνω επιδόσεις από πλευράς κυπριακής οικονομίας.

Source: Conference Board, Growth of Total Factor Productivity, 2007-2017

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Πρόγραμμα Συνεδριών και Επίσημων Συναντήσεων του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου για το 2019

Πραγματοποιηθείσες Συνεδρίες / Συναντήσεις	Ημερομηνία
7^η Συνεδρία Συμβουλίου	15 Ιαν
Συνέντευξη τύπου Συμβουλίου	7 Φεβ
8^η Συνεδρία Συμβουλίου	19 Φεβ
9^η Συνεδρία Συμβουλίου	15 Απρ
Συναντήσεις με εμπλεκόμενους φορείς - ΧΑΚ	23 Απρ
Συμμετοχή Μέλους του Συμβουλίου στο 3^ο Εργαστήρι της Ε. Επιτροπής για τα Εθνικά Συμβούλια Παραγωγικότητας στις Βρυξέλλες (NPB Workshop)	24 Απρ
Συναντήσεις με εμπλεκόμενους φορείς – ΠΕΟ, ΣΕΚ, ΚΕΠΑ	6-7 Μαΐ
Συνάντηση με Υπουργό Οικονομικών - Παράδοση Έκθεσης Πεπραγμένων 2018	9 Μαΐ
10^η Συνεδρία Συμβουλίου	15 Μαΐ
Συναντήσεις με Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού	3, 10 Ιουν
11^η Συνεδρία Συμβουλίου	14 Ιουν
Συνάντηση με εμπλεκόμενους φορείς – ΚΕΒΕ (συμμετοχή / παρουσίαση στη συνεδρία του ΔΣ ΚΕΒΕ)	9 Ιουλ
Συναντήσεις με εμπλεκόμενους φορείς – ΔΕΟΚ	10 Ιουλ
12^η Συνεδρία Συμβουλίου	10 Ιουλ
Συνέντευξη τύπου για παρουσίαση 1^{ης} Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας Κύπρου	19 Ιουλ
13^η Συνεδρία Συμβουλίου	4 Σεπ
Συνάντηση με ΕΕ, ΔΝΤ και ΕΚΤ στα πλαίσια του Προγράμματος Εποπτείας της Κύπρου	18 Σεπ
14^η Συνεδρία Συμβουλίου	3 Οκτ
Συναντήσεις με Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου	17 Οκτ
15^η Συνεδρία Συμβουλίου	1 Νοε
Συμμετοχή Συμβουλίου στο 4^ο NPB Workshop και το Ετήσια Συνέδριο Έρευνας (ARC), στις Βρυξέλλες	14-15 Νοε
16^η Συνεδρία Συμβουλίου	27 Νοε
17^η Συνεδρία Συμβουλίου	17 Δεκ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Αρμόδιες υπο-επιτροπές Συμβουλίου για επιλεγμένους τομείς - θέματα προτεραιότητας

	Τομέας - Θέματα	Μέλη Υπο-επιτροπής
1	Μακροχρόνια Στρατηγική για την κυπριακή οικονομία – το έργο υλοποιείται με την στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2019-21)	A. Ασιώτης, A. Ψαράς, Π. Φωτιάδης
2	Φορολογική μεταρρύθμιση	E. Πική, Π. Φωτιάδης, Τ. Κληρίδης, Τ. Αναστασίου
3	Γεωργία	A. Ψαράς, Γ. Κοιτάζος
4	Εκπαίδευση	A. Ψαράς, E. Ανδρέου, Π. Παπαγεωργίου
5	Ψηφιακή τεχνολογία / μετασχηματισμός παρακολουθούνται οι εργασίες του νέου Υφυπουργείου Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής	Γ. Κοιτάζος, Τ. Κληρίδης
6	Διεθνείς εκθέσεις και δείκτες ανταγωνιστικότητας	Π. Παπαγεωργίου, A. Ασιώτης
7	Απλοποίηση διαδικασιών αδειοδότησης για επενδύσεις σε τομείς προτεραιότητας	A. Ψαράς, Γ. Κοιτάζος, E. Πική, Τ. Αναστασίου
8	Ορθή εφαρμογή από τράπεζες του Know Your Customer (KYC)	A. Ασιώτης, Τ. Κληρίδης
Ολοκληρώθηκαν (πλήρως ή εν μέρει) / έχουν υποβληθεί συστάσεις		
1	Μακροχρόνια Στρατηγική για την κυπριακή οικονομία / υιοθέτηση σύστασης Συμβουλίου και υποβολή αιτήματος στήριξης από ΕΕ – Οκτ 2018	A. Ασιώτης, A. Ψαράς, Π. Παπαγεωργίου, Π. Φωτιάδης
2	Κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα – Ιαν 2019	A. Ασιώτης, E. Ανδρέου, Τ. Κληρίδης
3	Χρηματοδότηση (εναλλακτική) / επενδυτικά ταμεία – Ιουν 2019	A. Ασιώτης, E. Ανδρέου
4	1^η Έκθεση Ανταγωνιστικότητα Κύπρου / επιμέρους συστάσεις για θέματα ανταγωνιστικότητας – Ιουλ 2019	Όλα τα Μέλη
5	Τομέας ακινήτων / δείκτης τιμών βάσει συναλλαγών – Οκτ 2019	A. Ασιώτης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Σύσταση Πολιτικής Συμβουλίου προς την Κυβέρνηση, 30 Ιανουαρίου 2019

Κυπριακή Οικονομία: Βιώσιμη Ανάπτυξη μέσω Παραγωγικών Επενδύσεων

Η κυπριακή οικονομία έχει επιτύχει εντυπωσιακή ανάκαμψη μετά την οικονομική κρίση του 2013 καθώς συνέχισε να ενισχύεται για δεκαπέντε συνεχόμενα τρίμηνα. Η οικονομική ανάκαμψη επιταχύνθηκε το 2017, με το πραγματικό ΑΕΠ να αυξάνεται κατά 4,2% σε ετήσια βάση. Κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2018, το πραγματικό ΑΕΠ της Κύπρου αυξήθηκε κατά 3,9% σε ετήσια βάση. Η ανάκαμψη είναι ευρείας βάσεως και έχει συμβάλει στην αύξηση της απασχόλησης σχεδόν σε όλους τους τομείς.

Ενώ η κατανάλωση συνέχισε να αποτελεί βασικό παράγοντα της ανάκαμψης, έχει ανακάμψει επίσης η ζήτηση για επενδύσεις, κυρίως για μεγάλα κατασκευαστικά έργα και έργα υποδομής. Το ευνοϊκό μακροοικονομικό περιβάλλον υποστηρίχθηκε από τη συνεχιζόμενη ισχυρή δημοσιονομική επίδοση με θετικές επιπτώσεις στη διατηρησιμότητα του χρέους, τη μείωση των εξωτερικών ανισορροπιών και των θετικών εξελίξεων στον τραπεζικό τομέα, παρά τις συνεχιζόμενες προκλήσεις. Τα θετικά αποτελέσματα αποτυπώνονται στους ψηλούς θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας για τέταρτη συνεχή χρονιά, τη βελτίωση στην αγορά εργασίας και την επιστροφή της εμπιστοσύνης στην κυπριακή οικονομία, με συνέπεια την πρόσφατη αναβάθμιση της Κύπρου σε επενδυτική βαθμίδα από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης Standard & Poor's, Fitch Ratings και DBRS.

Η καλύτερη της αναμενόμενης επίδοση της οικονομίας, δεν θα πρέπει να επιφέρει εφησυχασμό και χαλάρωση των προσπαθειών για την περαιτέρω μεταρρύθμιση της οικονομίας. Η ολοκλήρωση σημαντικών δομικών μεταρρυθμίσεων που εκκρεμούν θα συμβάλει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας, της παραγωγικότητας και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας, με αποτέλεσμα την περαιτέρω προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων.

Σημαντικές μεταρρυθμίσεις που εξακολουθούν να εκκρεμούν αφορούν στην υλοποίηση του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων, στη Δημόσια Διοίκηση, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, στην επίσπευση των διαδικασιών που απαιτούνται για την έκδοση οικοδομικών αδειών και στο τρίπτυχο της γνώσης δηλαδή στην παιδεία, στην έρευνα και ανάπτυξη, και στην καινοτομία. ***Είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθεί η τρέχουσα δυναμική της ανάπτυξης για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων. Τέτοιες μεταρρυθμίσεις είναι αποτελεσματικότερες και ευκολότερο να εφαρμόζονται όταν οι οικονομίες αναπτύσσονται, εφόσον δημιουργούνται δημοσιονομικά περιθώρια απορρόφησης των απαιτούμενων μεταβατικών εξόδων (transitional costs).*** Ο ρόλος των μεταρρυθμίσεων είναι θεμελιώδης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, την προσέλκυση ξένων και εγχώριων επενδύσεων και την ενδυνάμωση της εξωστρέφειας των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας.

Επίσης, η περαιτέρω βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος ώστε να ευνοεί την ανάπτυξη, θα συμβάλει στη περαιτέρω στήριξη τόσο των εγχώριων όσο και των ξένων επενδύσεων. Για την επίτευξη αυτού του στόχου παρατίθενται οι πιο κάτω εισηγήσεις:

Εισηγήσεις:

- ✓ Δημιουργία one-stop shop για αδειοδοτήσεις με απλουστευμένες ψηφιοποιημένες διαδικασίες
- ✓ Γρήγορη πρόσβαση σε εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό
- ✓ Δημιουργία ή/και βελτίωση των υποδομών που χρησιμοποιούνται για την ευρύτερη οικονομική δραστηριότητα
- ✓ Σύνδεση των δυνητικών επενδυτών (επιχειρήσεων) με πανεπιστήμια και επαγγελματικά δίκτυα (professional networks)

Η προσέλκυση ξένων επενδύσεων έχει καταστεί σημαντικός πυλώνας ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας. Οι εισροές ξένων επενδύσεων βοηθούν στη διάχυση καινοτόμων γνώσεων και τεχνολογιών σε ολόκληρη την κοινωνία. Ως αποτέλεσμα, αυξάνεται η παραγωγικότητα, βελτιώνεται η ποιότητα των αγαθών και υπηρεσιών και ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Οι ξένες επενδύσεις αποτελούν ισχυρή πηγή δημιουργίας και διατήρησης ουσιαστικής απασχόλησης για μεγάλα τμήματα της κοινωνίας και συμβάλλουν θετικά στις εξαγωγές, καθώς οι ξένοι επενδυτές είναι συνήθως περισσότερο προσανατολισμένοι στις ξένες αγορές έναντι των ντόπιων επιχειρήσεων. Μεγαλύτερη δεξαμενή επενδυμένου κεφαλαίου και δημιουργία θέσεων εργασίας οδηγούν επίσης σε μεγαλύτερα έσοδα για την κυβέρνηση μέσω διαφόρων μέσων όπως είναι οι άμεσοι φόροι που πληρώνονται από ξένους επενδυτές και επίσης μέσω έμμεσων μέσων όπως φόροι εισοδήματος και φόροι επί των πωλήσεων που οφείλονται στην αύξηση των καταναλωτικών δαπανών.

Η Κύπρος ως επενδυτικός προορισμός έχει αρχίσει να προσφέρει νέες επενδυτικές ευκαιρίες στους τομείς του τουρισμού, των επαγγελματικών υπηρεσιών, των αναπτυξιακών έργων, της ναυτιλίας, της εκπαίδευσης, της υγείας, της τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένων και των υπεράκτιων δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Μέχρι σήμερα η κυβέρνηση έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων μέσω διαφόρων φορολογικών κινήτρων όπως για παράδειγμα η μείωση κατά 50% των μεταβιβαστικών τελών, η απαλλαγή από μελλοντικά κεφαλαιουχικά κέρδη και το πρόγραμμα πολιτογράφησης έναντι επενδύσεων.

Η εφαρμογή του σχεδίου για την κατ' εξαίρεση πολιτογράφηση στην Κύπρο συνοδεύεται από θετικά αποτελέσματα. Το Κυπριακό Πρόγραμμα Επενδύσεων (ΚΠΕ) κατάφερε να προσελκύσει σημαντικές επενδύσεις στην οικονομία. Τα οφέλη που έχουν προκύψει από την οικονομική δραστηριότητα που πηγάζει από το ΚΠΕ έχουν βοηθήσει στην αναθέρμανση της αγοράς ακινήτων και στην ευρύτερη ανάπτυξη της οικονομίας. Έχει δημιουργήσει σημαντική κατασκευαστική δραστηριότητα, η οποία έχει συμβάλει στη βελτίωση της απασχόλησης, την κερδοφορία των εμπλεκόμενων στον κλάδο, και στα κρατικά έσοδα μέσω φορολογιών.

Σαφώς τα οφέλη που προκύπτουν από το ΚΠΕ, δεν περιορίζονται στον κλάδο της ανάπτυξης ακινήτων, αλλά αγγίζουν το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας (σε κάποιους τομείς περισσότερο και σε άλλους λιγότερο). Έχουν όμως βραχυπρόθεσμο παρά μακροπρόθεσμο χαρακτήρα κυρίως όταν δεν συνοδεύονται από την εγκατάσταση και δραστηριοποίηση των επενδυτών στην χώρα μας. Επίσης, στις περιπτώσεις που

το σχέδιο δημιουργεί στρεβλώσεις στην αγορά ακινήτων καθώς οι τιμές των ακινήτων προσδιορίζονται πέρα από τις δυνάμεις της προσφοράς και της ζήτησης, η αύξηση των τιμών της γης καθιστά άλλες επενδύσεις μη κερδοφόρες ή λιγότερο ελκυστικές, με αποτέλεσμα να παρατηρείται παραγκωνισμός επενδύσεων σε άλλους τομείς της οικονομίας.

Παρόλο που η πλειοψηφία των επενδύσεων αφορά τον κατασκευαστικό τομέα αφού η μεγαλύτερη δραστηριότητα παρατηρείται σε επενδύσεων σε ακίνητα, έχουν γίνει σημαντικές επενδύσεις και σε άλλους τομείς όπως στον τουριστικό/ξενοδοχειακό, τον Τομέα της εκπαίδευσης, και τον Τομέα της Υγείας.

Περαιτέρω συντονισμένες δράσεις για την προσέλκυση και άλλων παραγωγικών επενδύσεων πέραν από τον κατασκευαστικό θα επιφέρουν πιο μακροπρόθεσμα οφέλη για την οικονομία μέσα και από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας «υψηλού γνωστικού περιεχομένου». Όπως προαναφέρθηκε, απαραίτητη προϋπόθεση για την προσέλκυση τέτοιων επενδύσεων αποτελεί η συνεχής αναβάθμιση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η δυναμική ενθάρρυνση δραστηριοτήτων που δημιουργούν προστιθέμενη αξία προς τους επενδυτές. Γενικότερα, οι ξένες επενδύσεις που αποφέρουν μεγαλύτερα και μακροπρόθεσμα οφέλη είναι αυτές που δημιουργούν νέο κεφάλαιο και διευρύνουν τις παραγωγικές δυνατότητες της χώρας. Στην Κύπρο μπορεί να δοθεί ώθηση σε εξειδικευμένους τομείς, όπως για παράδειγμα υψηλής τεχνολογίας καθώς και δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας με την δημιουργία ερευνητικών κέντρων.

Εισηγήσεις:

- ✓ Η Κυβέρνηση θα μπορούσε να προχωρήσει με τη σύσταση ενός Ταμείου στο οποίο θα κατατίθεται ένα ποσοστό των εσόδων που εισέρχονται στη χώρα από το Κυπριακό Πρόγραμμα Επενδύσεων. Τα χρήματα αυτά θα μπορούν να επενδύονται:

(1) Σε τομείς αιχμής έρευνας και ανάπτυξης που βοηθούν την οικονομία και την ανταγωνιστικότητα, με βάση τις προτεραιότητες του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας καθώς και του Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας.

(2) Σε τομείς της οικονομίας που έχουν μακροχρόνιο αναπτυξιακό χαρακτήρα στην οικονομία, όπως η αναβάθμιση της εκπαίδευσης, της υγείας, οι νέες τεχνολογίες ανάπτυξης της παραγωγικότητας, η επένδυση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Πρακτικά παραδείγματα των πιο πάνω εισηγήσεων είναι τα εξής:

(1) Η Κυβέρνηση θα μπορεί να εισπράττει ένα ποσοστό των εσόδων από το Κυπριακό Πρόγραμμα Επενδύσεων και να το κατευθύνει μέσω του ειδικού ταμείου σε επενδύσεις που θα στοχεύουν στην προώθηση αναπτυσσόμενων και καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών για νεοφυείς επιχειρήσεις, αλλά και σε άλλους τομείς με μακροχρόνιο αναπτυξιακό ορίζοντα όπως η υψηλή τεχνολογία, η παιδεία, η υγεία και ο τομέας της έρευνας και της καινοτομίας. Αυτή η εισήγηση θα επιφέρει το επιπλέον πλεονέκτημα που θα προκύψει από την αύξηση του ποσοστού του ΑΕΠ που η Κύπρος κατευθύνει στην Έρευνα (δεδομένης τα σημερινής χαμηλής θέσης που καταλαμβάνει η χώρα, σε σχέση με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, σε επενδύσεις στον Τομέα της Έρευνας και της Καινοτομίας).

(2) Η Κυβέρνηση θα μπορεί να εισπράττει ένα ποσοστό των εσόδων από το Κυπριακό Πρόγραμμα Επενδύσεων και να το επενδύει σε τομείς μακροχρόνιου αναπτυξιακού χαρακτήρα όπως είναι οι Τομείς της εκπαίδευση και της υγείας. Στο εκπαιδευτικό σύστημα, ένα ποσοστό των εσόδων θα μπορούσε να δοθεί ως υποτροφίες για άριστους φοιτητές που προέρχονται από οικογένειες με σχετικά χαμηλά εισοδήματα σε τοπικά πανεπιστήμια ή κορυφαία πανεπιστήμια στο εξωτερικό, ή ακόμα και στην κατασκευή νέων Πανεπιστημιακών εστιών στη Λευκωσία και ιδιαίτερα στη Λεμεσό. Όσον αφορά το σύστημα υγείας, ένα ποσοστό των εσόδων από το Κυπριακό Πρόγραμμα Επενδύσεων θα μπορούσε να οδηγήσει στην κατασκευή μιας νέας πτέρυγας στα εθνικά νοσοκομεία ή στη βελτίωση του τμήματος πρώτων βοηθειών ή στην οικοδόμηση προηγμένων κτιριακών εγκαταστάσεων περίθαλψης για άτομα της τρίτης ηλικίας.

(3) Επιπλέον πρακτικές εισηγήσεις αφορούν στις επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και συγκεκριμένα μέσω κυβερνητικών επιδοτήσεων να εγκατασταθούν φωτοβολταϊκά σε κάθε νοικοκυριό. Τα οφέλη από μια τέτοια εισήγηση είναι τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, τόσο για την οικονομία, όσο και για το περιβάλλον. Μια τέτοια εισήγηση οδηγεί συνάμα στην επίτευξη του στόχου που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας και αφορά στο ελάχιστο απαιτούμενο ποσοστό κατανάλωσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Επιπλέον, σημαντικά οφέλη μπορούν να προκύψουν και από την προσέλκυση ξένων εταιρειών για εγκαθίδρυση στην Κύπρο των κεντρικών ή περιφερειακών τους γραφείων.

Εισήγηση:

- ✓ Προσέλκυση ξένων εταιρειών για εγκαθίδρυση στην Κύπρο των κεντρικών ή περιφερειακών τους γραφείων

Με αυτό τον τρόπο γίνονται επενδύσεις σε ακίνητα αλλά ταυτόχρονα χρησιμοποιούνται και οι εγχώριες επαγγελματικές υπηρεσίες (λογιστών, δικηγόρων και άλλων) για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων των ξένων εταιρειών. Η προσέλκυση τέτοιων εταιρειών θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας. Η τεχνογνωσία που θα φέρουν αυτές οι εταιρείες στην Κύπρο θα συμβάλει στην αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό ολόκληρης της οικονομίας. Επίσης, αποτέλεσμα της εγκατάστασης ξένων εταιρειών στην Κύπρο, θα είναι η προσέλκυση ξένου ειδικευμένου προσωπικού που μαζί με τις οικογένειες τους θα χρειαστούν στέγαση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, δημόσιες υπηρεσίες και μεταφορές, υπηρεσίες εκπαίδευσης και αναψυχής, καταναλωτικά αγαθά και άλλα.

Δεδομένου του έντονου διεθνούς ανταγωνισμού από άλλες ευρωπαϊκές χώρες με παρόμοια προγράμματα (παρόλο που στην Κύπρο το ποσοστό των συνολικών πολιτογραφήσεων που γίνονται κάθε χρόνο στην ΕΕ είναι μικρότερο του 1%), θεωρείται απαραίτητη η περαιτέρω προώθηση οικονομικών και φορολογικών κινήτρων για την συνεχή προσέλκυση ξένων επενδύσεων και κατ' επέκταση ξένων εταιρειών.

Εισήγηση:

- ✓ Περαιτέρω προώθηση οικονομικών και φορολογικών κινήτρων για την συνεχή προσέλκυση ξένων επενδύσεων

Τα οικονομικά και φορολογικά κίνητρα, πρέπει να είναι στοχευμένα και σωστά σχεδιασμένα έτσι ώστε να μειώνουν τη φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων προκειμένου να τις ωθήσουν να επενδύσουν σε συγκεκριμένα έργα ή τομείς χωρίς όμως να θεωρείται ότι λαμβάνουν κρατική ενίσχυση.

Πρακτικά παραδείγματα:

Τα κίνητρα μπορούν να περιλαμβάνουν μειωμένους φορολογικούς συντελεστές στα κέρδη, προσωρινές φορολογικές απαλλαγές (tax holiday), λογιστικούς κανόνες που να επιτρέπουν την επιτάχυνση των αποσβέσεων σε μηχανήματα, εκπτώσεις από φορολογητέα κέρδη βάσει του αριθμού των εργαζομένων ή από άλλες δαπάνες που σχετίζονται με τον κύκλο εργασιών, τη χορήγηση πιστώσεων φόρου εισοδήματος βάσει της κερδισμένης καθαρής αξίας.

Τέλος είναι πολύ σημαντικό να διασφαλιστεί ότι το ΚΠΕ προωθείται από όλους τους εμπλεκόμενους στη βάση του κώδικα συμπεριφοράς που έχει πρόσφατα δημοσιοποιηθεί από την Κυβέρνηση έτσι ώστε να προστατεύει και παράλληλα να ενισχύει τη φήμη του ίδιου του Προγράμματος αλλά και της Κύπρου γενικότερα. Είναι σημαντικό να υπάρχει συνεχής ενδυνάμωση του ελέγχου δέουσας επιμέλειας στο πλαίσιο του σχεδίου πολιτογραφήσεων επενδυτών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Σύσταση Πολιτικής Συμβουλίου προς την Κυβέρνηση, 19 Ιουνίου 2019

Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας:

Δημιουργία Ταμείου Χρηματοδότησης Ιδίων Κεφαλαίων (Equity Fund)

Η παρούσα πρόταση ασχολείται με ένα καίριο θέμα που άπτεται της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και, κατ' επέκταση της οικονομίας, αυτό της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ). Το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας, αντιλαμβανόμενο τα υφιστάμενα κενά σε ότι αφορά την πρόσβαση των ΜμΕ της Κύπρου σε χρηματοδοτικά κεφάλαια που θα ενισχύσουν την τρέχουσα λειτουργία αλλά και τις προοπτικές ανάπτυξής τους, καθώς και την έντονη ανάγκη ύπαρξης νέων εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, εισηγείται προς την Κυβέρνηση τη δημιουργία μίας νέας χρηματοδοτικής υποδομής. Στόχος της νέας αυτής υποδομής θα είναι η κάλυψη του σημαντικού κενού που παρατηρείται σε ότι αφορά τη διάθεση χρηματοδοτικών προϊόντων μετοχικού χαρακτήρα προς τις κυπριακές επιχειρήσεις.

- ✓ Το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας εισηγείται όπως η Κυβέρνηση προχωρήσει με τη **δημιουργία ενός Ταμείου Χρηματοδότησης Ιδίων Κεφαλαίων (Equity Fund)** για στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Κύπρο

Οι ΜμΕ και η συμβολή τους στην κυπριακή οικονομία:

Η κυπριακή οικονομία έχει επιτύχει εντυπωσιακή ανάκαμψη μετά την οικονομική κρίση του 2013 καθώς συνέχισε να ενισχύεται για δεκαεπτά συνεχόμενα τρίμηνα. Το 2018, η οικονομία επεκτάθηκε με ρυθμό 3,9%, έχοντας διευρυνθεί κατά 4,5% το 2017 και 4,8% το 2016. Το πρώτο τρίμηνο του 2019 αυξήθηκε κατά 3,5% σε ετήσια βάση.

Η φάση ανάκαμψης, συνοδευόμενη από θετικές επιδόσεις σε σημαντικά μακροοικονομικά μεγέθη και τομείς οικονομικής δραστηριότητας, έχει ολοκληρωθεί και η οικονομία εισέρχεται στη φάση ανάπτυξής της. Σε όρους απόλυτων μεγεθών, το πραγματικό ΑΕΠ, διαμορφώθηκε στα €20,3 δισ. το 2018, ξεπερνώντας το υψηλότερο του σημείο πριν από την ύφεση.

Το 2019 θα αποτελέσει την πέμπτη συνεχόμενη χρονιά ανάπτυξης. Οι εκτιμήσεις για το 2019 και για την επόμενη τριετία είναι εξίσου θετικές, με αναμενόμενο ρυθμό ανάπτυξης κοντά στο 3%, συνοδευόμενο από ισχυρή δημοσιονομική επίδοση, υποβοηθητικές χρηματοπιστωτικές συνθήκες και υψηλά επίπεδα οικονομικής εμπιστοσύνης.

Παρά τις θετικές αυτές εξελίξεις στην οικονομία, οι δείκτες παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των κυπριακών επιχειρήσεων συνεχίζουν να παραμένουν σε συγκριτικά χαμηλά επίπεδα, αναδεικνύοντας την ανάγκη για επαναπροσδιορισμό των αναπτυξιακών πολιτικών και μέτρων που λαμβάνει η κυβέρνηση. Είναι πλέον γενικά αποδεκτό ότι το νέο αναπτυξιακό πρότυπο που θα οδηγήσει τη χώρα σε βιώσιμη ανάπτυξη θα πρέπει να θεμελιωθεί στην εξωστρέφεια, την προσέλκυση επενδύσεων, την ισχυρή ανταγωνιστικότητα,

την καινοτομία, την διεύρυνση και διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης με την προώθηση τομέων παραγωγής και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με ψηλή προστιθέμενη αξία, , καθώς και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας σε αντίξοες εσωτερικές και εξωτερικές συγκυρίες, ώστε να περιοριστεί ο κίνδυνος επανάληψης σοβαρών οικονομικών κρίσεων.

Στα πλαίσια αυτού του επαναπροσδιορισμού, σημαντικό ρόλο θα κληθούν να επιτελέσουν οι ΜμΕ¹². Η μελέτη της υφιστάμενης βιβλιογραφίας στο αντικείμενο καταδεικνύει την σημαντικότητα των ΜμΕ για την οικονομία ως μοχλό ανάπτυξης αλλά και ενίσχυσης της απασχόλησης. Οι ΜμΕ «...αποτελούν την κινητήρια δύναμη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Προσφέρουν μια σημαντική πηγή θέσεων απασχόλησης, καλλιεργούν το επιχειρηματικό πνεύμα και την καινοτομία στην ΕΕ και κατά συνέπεια διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης» όπως αναφέρεται σε σχετικά έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹³. Διεθνώς, τα εμπειρικά στοιχεία δείχνουν ότι οι ΜμΕ αποτελούν ίσως το σημαντικότερο τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας ως μέγεθος, δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση της ανεργίας, προωθούν αποτελεσματικότερα την καινοτομία, καθώς επίσης και την έρευνα και ανάπτυξη. Η κυριαρχία των ΜμΕ στην Κύπρο οφείλεται στην ύπαρξη πολλών μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων που αποτελεί χαρακτηριστικό πολλών μεσογειακών χωρών.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία για το 2017¹⁴, το ποσοστό των ΜμΕ στην Κύπρο αγγίζει το 99,9%, με ποσοστό 93.6% να αφορά στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, με λιγότερους δηλαδή από 10 εργαζόμενους, περιλαμβανομένου αριθμού μονοπρόσωπων εταιρειών. Αντίστοιχα ποσοστά για τις ΜμΕ ισχύουν και στο σύνολο της ΕΕ (99,8%). Σημαντικές είναι ωστόσο οι διαφορές που αφορούν στο ποσοστό των εργαζομένων στις ΜμΕ σε σχέση με το σύνολο των επιχειρήσεων (Κύπρος: 84,1%, ΕΕ: 66,4%), καθώς και στην προστιθέμενη αξία των εν λόγω επιχειρήσεων στην οικονομία (Κύπρος: 77,7%, ΕΕ: 56,8%). Τα εν λόγω στοιχεία καταδεικνύουν την ιδιαίτερη σημασία του τομέα για την Κύπρο και, κατ' επέκταση, την ανάγκη για αποτελεσματική στήριξή του ώστε να μπορεί να συμβάλλει τα μέγιστα στη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Πρόσβαση των ΜμΕ στην χρηματοδότηση – υφιστάμενες πηγές και κενά

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜμΕ αφορά τη δυνατότητα χρηματοδότησής τους, τόσο κατά τα αρχικά στάδια υλοποίησης μιας επένδυσης όσο και κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της, το οποίο ουσιαστικά μεταφράζεται σε χαμηλή

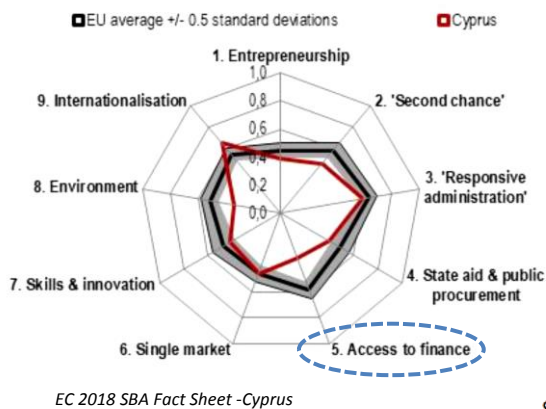
¹² Βάσει του ορισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις ΜμΕ σε αυτές περιλαμβάνονται 3 κατηγορίες επιχειρήσεων (πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις) οι οποίες διαφοροποιούνται ως προς τον αριθμό των εργαζομένων τους σε μονάδες ετήσιας εργασίας (έως 10, 50 και 250 αντίστοιχα), τον ετήσιο κύκλο εργασιών τους (έως 2, 10 και 50 εκ. ευρώ αντίστοιχα) και/ή τον ισολογισμό τους (έως 2, 10 και 43 εκ. ευρώ αντίστοιχα).

¹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Υπηρεσία Εκδόσεων 2006, «Ο νέος ορισμός των ΜμΕ – Οδηγός χρήστη και υπόδειγμα δήλωσης», Εκδόσεις για τις Επιχειρήσεις και τη Βιομηχανία, σελ. 3

¹⁴ Ευρωπαϊκή Πράξη για τις Μικρές Επιχειρήσεις (Small Business Act – SBA) - ενημερωτικό δελτίο 2018 για την Κύπρο

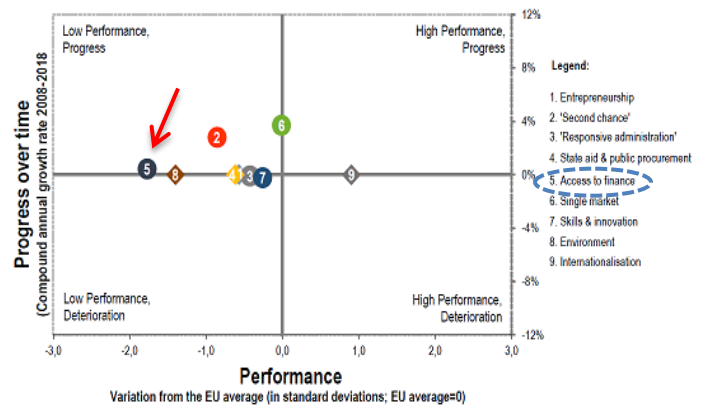
παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται και στην αποτύπωση του προφίλ της χώρας στον τομέα των ΜμΕ, κατά τη σχετική αξιολόγηση στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πράξης για τις Μικρές Επιχειρήσεις (SBA) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁵.

Σύμφωνα με το ενημερωτικό δελτίο της SBA για 2018, η Κύπρος βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ και έχει σημειώσει ελάχιστη πρόοδο τα τελευταία 10 χρόνια όσον αφορά τη πρόσβαση στη χρηματοδότηση.

...με αποτελεσματικότερη εφαρμογή των μέτρων, η Κύπρος θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τις σχετικές αδυναμίες της στην 'επιχειρηματικότητα', τη 'δεύτερη ευκαιρία', το (επιχειρηματικό) 'περιβάλλον' και, κυρίως, την 'πρόσβαση στη χρηματοδότηση'».

«Η Κύπρος έχει καλύτερη επίδοση από τον μέσο όρο της ΕΕ σε ότι αφορά την παράμετρο 'διεθνοποίηση' της SBA. Στις παραμέτρους — 'ανταπόκριση της δημόσιας διοίκησης', 'ενιαία αγορά' και 'δεξιότητες και καινοτομία' — η απόδοση της Κύπρου βρίσκεται στα ίδια επίπεδα με το μέσο όρο της ΕΕ...

Σημειώνεται ότι, παρά το γεγονός ότι η Κύπρος έχει καλύτερη επίδοση από τον μέσο όρο της ΕΕ σε ότι αφορά την παράμετρο 'διεθνοποίηση', η σημασία της διεθνοποίησης των επιχειρήσεων είναι συγκριτικά αυξημένη για την Κύπρο. Αυτό ισχύει λόγω του ότι το μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς από την μια και η σημαντική εξάρτηση της οικονομίας από εισαγωγές από την άλλη, καθιστούν αναγκαίες τις ψηλές εξαγωγικές επιδόσεις προκειμένου να περιορίζονται τα ψηλά ελλείμματα εμπορικών και τρεχουσών συναλλαγών, που αποτελούν μια από τις διαχρονικές αδυναμίες της κυπριακής οικονομίας.

Τα κενά στην χρηματοδότηση των ΜμΕ στην Κύπρο αναδεικνύει και το Διεθνές Οικονομικό Φόρουμ (WEF). Βάσει του Παγκόσμιου Δείκτη Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index) για το 2018 η Κύπρος κατατάσσεται στην 97^η θέση από 140 οικονομίες σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση των ΜμΕ και στην 102^η θέση αναφορικά με τη διαθεσιμότητα κεφαλαίων

¹⁵ https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en

επιχειρηματικού κινδύνου (venture capital). Το τελευταίο, αφορά σε μία πηγή χρηματοδότησης ιδιαίτερα σημαντική για καινοτόμες επιχειρήσεις, περιλαμβανομένων των νεοφυών επιχειρήσεων (startups), κατηγορίες οι οποίες αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα πρόσβασης στη χρηματοδότηση στην Κύπρο. Συναφώς, η πρώτη Έκθεση Ανταγωνιστικότητας για την κυπριακή οικονομία περιλαμβάνει στα κύρια της συμπεράσματα την ανάγκη βελτίωσης της διαθεσιμότητας εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις.

Η χρηματοπιστωτική αγορά έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια προσφέροντας νέα εργαλεία χρηματοδότησης των αναγκών των επιχειρήσεων, τόσο με τη στήριξη κρατικών και ευρωπαϊκών πόρων όσο και με τη διάθεση ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών. Η κύρια πηγή χρηματοδότησης για τις ΜμΕ εξακολουθεί να είναι ο τραπεζικός δανεισμός, η πρόσβαση στον οποίο όμως χαρακτηρίζεται ως αρκετά δύσκολη. Οι τράπεζες παρουσιάζονται επιφυλακτικές ως προς το δανεισμό των ΜμΕ και ειδικά των πολύ μικρών ή των νεοϊδρυόμενων επιχειρήσεων. Αυτό οφείλεται κυρίως στον υψηλό κίνδυνο που εμπεριέχει η χρηματοδότηση των ΜμΕ (κυρίως λόγω υψηλού βαθμού αποτυχίας της επιχειρηματικής ιδέας), στην ασύμμετρη πληροφόρηση που υπάρχει μεταξύ ΜμΕ και τραπεζικού ιδρύματος, στην έλλειψη επαρκών εγγυήσεων από τις ΜμΕ και στη γενικότερη δομή της χρηματοπιστωτικής αγοράς.

Συνεπώς, οι δυσκολίες που έχουν να αντιμετωπίσουν οι ΜμΕ ώστε να καταφέρουν να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση και να λάβουν τα απαραίτητα χρηματικά κεφάλαια είναι πολλές και μεγάλες. Το πρόβλημα αυτό είναι φυσικά διαχρονικό και όχι πρόσφατο, καθώς επίσης δεν αφορά τις ΜμΕ μόνο στην Κύπρο αλλά και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Η Πρόταση του Συμβουλίου για το Κυπριακό Ταμείο

Η εισήγηση του Συμβουλίου αφορά στη δημιουργία ενός επενδυτικού ταμείου χρηματοδότησης κεφαλαίου, μέσα ενδεχομένως από τη σύμπραξη δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και με βάση τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Το Ταμείο θα πρέπει να λειτουργεί με αυστηρούς κανονισμούς και κριτήρια και χωρίς εξωγενείς παρεμβάσεις που θα θέτουν υπό αμφισβήτηση την αποτελεσματική λειτουργία του. Καλές πρακτικές οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν πρότυπο για τη δημιουργία ενός τέτοιου Ταμείου στην Κύπρο εντοπίζονται, ενδεικτικά, τόσο στο Ισραήλ ([Yozma](#)) όσο και στην Ελλάδα ([EquiFund](#)).

Το Συμβούλιο εισηγείται το Ταμείο να αξιοποιηθεί για την προώθηση επενδύσεων που θα συμβάλουν στην υλοποίηση του στόχου για μακροχρόνια βιώσιμη ανάπτυξη βάσει νέου αναπτυξιακού προτύπου, μέσω της προώθησης της εξωστρέφειας, της ανταγωνιστικότητας και της διεύρυνσης και διαφοροποίησης της παραγωγικής βάσης:

- ✓ Το Συμβούλιο εισηγείται την **διοχέτευση των πόρων του Ταμείου κατά προτεραιότητα σε νεοφυείς επιχειρήσεις, σε επενδύσεις που προάγουν την καινοτομία, την τεχνολογική αναβάθμιση, τον εξαγωγικό προσανατολισμό/ διεθνοποίηση των επιχειρήσεων και την ένταξη σε εγχώριες και εξωτερικές αλυσίδες αξίας / ανάπτυξη συστάδων, καθώς και την ανάπτυξη νέων τομέων,** χωρίς να αποκλείονται οποιεσδήποτε άλλες βιώσιμες επενδύσεις σε υφιστάμενους παραγωγικούς τομείς.

Το Συμβούλιο εισηγείται όπως για τη δημιουργία του εν λόγω Ταμείου πληρούνται ορισμένες **προϋποθέσεις** οι οποίες θα διασφαλίζουν την αποτελεσματική λειτουργία του:

- ✓ **Μη εμπλοκή του κράτους στη διοίκηση του Ταμείου** – αλλά άσκηση εποπτικού ελέγχου από αυτό, βάσει προσυμφωνημένου στρατηγικού σχεδίου και ποσοτικών στόχων, ώστε να διασφαλίζεται ότι το Ταμείο εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον
- ✓ **Ανεξάρτητη διοίκηση του Ταμείου από ειδικούς στον τομέα** – η διοίκηση θα πρέπει να αποτελείται από ανεξάρτητους ειδικούς διαχειριστές κεφαλαίων (Fund Managers), αδειοδοτημένους από την αρμόδια Εθνική Αρχή (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς)

Το προτεινόμενο Ταμείο μπορεί να δημιουργηθεί σε πρώτο στάδιο ως ένα Κρατικό Επενδυτικό Ταμείο, με τα αρχικά κεφάλαια να προέρχονται είτε από εθνικούς πόρους είτε από ευρωπαϊκά κονδύλια τα οποία διατίθενται στην Κύπρο μέσω του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προϋπολογισμού της ΕΕ. Στη συνέχεια θα μπορούσε να διερευνηθεί η δυνατότητα συμμετοχής σε αυτό ευρωπαϊκών ή διεθνών οργανισμών χρηματοδότησης (π.χ. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων) καθώς και ιδιωτών επενδυτών, τόσο από την Κύπρο όσο και από το εξωτερικό. Προς αυτή τη κατεύθυνση ιδιαίτερα σημαντική είναι η διαμόρφωση ενός ευνοϊκού επενδυτικού πλαισίου στη χώρα, συμπεριλαμβανομένων νέων φορολογικών κινήτρων για επενδύσεις. Ο πυλώνας φορολογική μεταρρύθμιση εμπίπτει επίσης στα θέματα προτεραιότητας που μελετούνται από το Συμβούλιο και στα οποία αναμένονται ανάλογες συστάσεις πολιτικής στο προσεχές μέλλον.

Οφέλη των Ταμείων Χρηματοδότησης Ιδίων Κεφαλαίων

Η δημιουργία ενός τέτοιου επενδυτικού ταμείου στην Κύπρο μπορεί να αποφέρει πολλαπλά και σημαντικά οφέλη όχι μόνο για τις επιχειρήσεις αλλά και για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς:

- ❖ Για την ΜμΕ, αποτελεί μία νέα πηγή επιχειρηματικού κεφαλαίου που μπορεί να βελτιώσει τη διάρθρωση του ισολογισμού της και να βοηθήσει την επιχείρηση να αποκτήσει πρόσβαση σε περαιτέρω χρηματοδότηση μέσω δανείων κ.λπ.
- ❖ Αντιμετώπιση του κυριότερου προβλήματος που αντιμετωπίζουν οι κυπριακές ΜμΕ αναφορικά με το εξαιρετικά υψηλό επίπεδο μόχλευσης και χρέους
- ❖ Εισαγωγή νέων βέλτιστων διεθνών εταιρικών πρακτικών

- ❖ Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών ΜμΕ και ενίσχυση της επιχειρηματικής τους απόδοσης
- ❖ Ενδυνάμωση της καινοτομίας και εκσυγχρονισμού των ντόπιων ΜμΕ
- ❖ Για το ίδιο το επενδυτικό ταμείο και, κατ' επέκταση, τους συμμετόχους σε αυτό, αποτελεί μία επένδυση υψηλού μεν κινδύνου αλλά με δυνατότητες υψηλών αποδόσεων
- ❖ Για το κράτος, αποτελεί επίσης μία επένδυση υψηλού κινδύνου που μπορεί ωστόσο να προσελκύσει και άλλες πηγές κεφαλαίου, τόσο από τον ιδιωτικό τομέα όσο και από φορείς του εξωτερικού, χάρη στην προοπτική απόδοσης των επενδύσεων του, με τα συνεπακόλουθα οφέλη για την ντόπια επιχειρηματική κοινότητα και, κατ' επέκταση, για την οικονομία της χώρας

Για την οικονομία, το Ταμείο θα στηρίξει επενδύσεις σε ένα ευρύ φάσμα οικονομικών τομέων που θα θέσουν τις βάσεις για περαιτέρω βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, η οποία θα βελτιώσει τη δυνατότητα απορρόφησης κραδασμών σε περιόδους κρίσης. Η αποτελεσματική λειτουργία του Ταμείου αναμένεται να συμβάλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της προαγωγής της καινοτομίας και της εισαγωγής νέων τεχνολογιών μέσω συνεργασίας με επιτυχημένες ξένες εταιρείες οι οποίες θα εγκατασταθούν στην Κύπρο, καθώς και της βελτίωσης του εξωτερικού ισοζυγίου μέσω της προώθησης εξαγωγικών δραστηριοτήτων.

Χρηματοοικονομικές γνώσεις και συμπεριφορά των ΜμΕ

Μία άλλη παράμετρος που θα πρέπει παράλληλα να εξεταστεί και να τύχει κατάλληλου χειρισμού από τις αρμόδιες κυβερνητικές Αρχές, σε συνεργασία ενδεχομένως με φορείς του τραπεζικού τομέα και της κεφαλαιαγοράς, είναι αυτή των χρηματοοικονομικών γνώσεων και της χρηματοοικονομικής συμπεριφοράς των ΜμΕ. Οι ικανότητες πρόσβασης στη σχετική πληροφόρηση, κατανόησης και αποτελεσματικής αξιοποίησης των χρηματοοικονομικών πληροφοριών, καθίστανται πλέον σημαντικότερες από ποτέ, δεδομένων των περιορισμένων χρηματοοικονομικών πηγών και των δυσκολιών πρόσβασης σε αυτές, κυρίως για τις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις. Σε σχετικά έγγραφα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁶, η μη επαρκής χρηματοοικονομική γνώση των ΜμΕ καταγράφεται ως μία από τις αιτίες που οδηγούν στη διατήρηση της υφιστάμενης εξάρτησής τους από τον τραπεζικό δανεισμό. Τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών προωθούνται διάφορες δράσεις για ενίσχυση της χρηματοοικονομικής γνώσης των επιχειρήσεων, ώστε να είναι σε θέση να λαμβάνουν πιο υπεύθυνες και αποτελεσματικές αποφάσεις σε ότι αφορά τη χρηματοδότησή τους. Σε ορισμένα κράτη μέλη έχει καταρτιστεί και υλοποιείται για το σκοπό αυτό εθνικό σχέδιο δράσης, γεγονός που καταδεικνύει τη σημαντικότητά του.

Σχετικές ενέργειες προωθούνται κατά καιρούς και από φορείς στην Κύπρο, τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα. Σχετικά θέματα έχουν ενσωματωθεί και σε εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιούνται στα σχολεία, σε εθελοντική βάση, στοχεύοντας

¹⁶

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=37326&no=1>

ευρύτερα στην προώθηση της επιχειρηματικότητας στην Κύπρο. Ενδεχομένως ωστόσο το θέμα να χρήζει ευρύτερης ανάλυσης και αντιμετώπισης, μέσα από ένα ολοκληρωμένο πλάνο δράσης σε όλα τα επίπεδα. Κάτι τέτοιο αναμένεται να συμβάλει και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία του προτεινόμενου Ταμείου χρηματοδότησης ιδίων κεφαλαίων, μέσα από την ενίσχυση της απαραίτητης γνώσης που θα οδηγήσει στη δημιουργία της κατάλληλης ζήτησης εκ μέρους των κυπριακών ΜμΕ, οι οποίες στην παρούσα φαίνονται διστακτικές να συμμετέχουν σε μία τέτοια μορφή χρηματοδότησης η οποία εξυπακούει αλλαγές στο ιδιοκτησιακό καθεστώς της επιχείρησης. Η κατανόηση ωστόσο των δυνητικών οφελών από μία τέτοια χρηματοδότηση ενδεχομένως να λειτουργεί ως αντισταθμιστικός παράγοντας στις σχετικές αποφάσεις των επιχειρήσεων.

- ✓ Το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας εισηγείται τη διαμόρφωση και προώθηση **ενημερωτικής εκστρατείας** από τη κυβέρνηση, σε συνεργασία με βασικούς εμπλεκόμενους φορείς, **με στόχο την ενίσχυση των χρηματοοικονομικών γνώσεων** των ΜμΕ στην Κύπρο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

Σύνοψη και βασικές συστάσεις 1^{ης} Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας Κύπρου, Ιούλιος 2019

2019 Cyprus Competitiveness Report¹⁷

Executive Summary

The Government of Cyprus has been implementing an ambitious reform program. Recognising the need for reform after the 2008 global financial crisis and the 2012-13 domestic fiscal and banking crisis, the Government of Cyprus embarked on an ambitious reform program. Fiscal and financial reforms introduced under the Economic Adjustment Programme and beyond have brought down the public deficit, turning it into a surplus since 2016, thereby securing the sustainability of public debt. The Cypriot banking sector has gone through a reformation phase and is now in a strengthened capital and liquidity position. Meanwhile the Action Plan for Growth and the National Reform Programme have pursued structural reforms to strengthen the economy's competitiveness. These include reforms to the public administration and justice system, as well as the creation of new institutions in important horizontal areas such as competitiveness, research and innovation. They also include programmes to improve access to finance and support entrepreneurship. Economic growth of 4 percent was recorded in 2018, one of the highest growth rates in the European Union. The unemployment rate dropped to around 7 percent, down from its peak of 16 percent in 2014. Cyprus' return to investment grade in 2018 confirms the progress achieved over the last few years.

The first of its kind for Cyprus, this report assesses the country's competitiveness performance and its determinants. It identifies key challenges and provides suitable policy actions to tackle them. It is an important resource for policy makers and can be used for broader discussions. Rather than focusing on competitiveness outcomes, this report places major emphasis on the identification and assessment of the factors that explain Cyprus' competitiveness. To this end, the report offers a comprehensive and detailed assessment of relevant indicators, alongside the policy context and other drivers that shape the development of Cyprus' competitiveness.

National competitiveness is understood to consist of the set of institutions, policies and other factors that underpin and uphold value creation by enterprises within a country and, thereby, support high and rising living standards of its citizens on a sustainable basis. Based on this definition, competitiveness indicators are organised and categorised within a broad competitiveness framework. The framework used in this report distinguishes several categories of competitiveness indicators, namely:

- *Competitiveness objectives.* The ultimate aim of competitiveness policy;
- *Sustainability conditions.* Necessary for achieving and maintaining competitiveness in the long-term;

---

¹⁷ Το πλήρες κείμενο της Έκθεσης βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου ([http://www.ecompet.cy/ecompet/ecompet.nsf/all/9183D5F9CA3F61B0C225843C001E3808/\\$file/Cyprus%20Competitiveness%20Report.pdf?openelement](http://www.ecompet.cy/ecompet/ecompet.nsf/all/9183D5F9CA3F61B0C225843C001E3808/$file/Cyprus%20Competitiveness%20Report.pdf?openelement))

- *Competitiveness outcomes.* As the yardstick for assessing competitiveness performance through key performance metrics;
- *Competitiveness drivers.* A combination of production inputs as well as market and institutional conditions that affect the environment in which enterprises operate and create value; and
- *Endowments and exogenous factors.* Factors that affect competitiveness that cannot be changed through public policy.

Cyprus performs reasonably well in leading international competitiveness rankings without being a top-performing country. Cyprus ranks reasonably well in the World Economic Forum Global Competitiveness Report, the IMD World Competitiveness ranking, and the World Bank Doing Business index. However, Cyprus is not amongst the top performing countries. Over the years, Cyprus' position has fluctuated considerably, and suffered a setback during the 2012-13 fiscal and banking crisis and its aftermath.

This report benchmarks Cyprus against 12 countries. The choice of countries is based on multiple criteria, including economic size, geographical proximity (particularly if the country is a peripheral EU location), and competitiveness track record. These countries are Denmark, Estonia, Finland, Germany, Greece, Ireland, Malta, the Netherlands, Portugal, Slovenia, the UK, and Israel, as the only non-EU country. The choice of these mostly highly competitive countries reflects the ambition of the Cyprus government to catch-up with the best performing countries.

Cyprus' productivity performance was adversely affected by the 2008 global financial crisis and the 2012-13 fiscal and banking crisis but remains comparable to other Mediterranean economies. Labour productivity in Cyprus is below the EU average and lags behind Northern European economies, but is comparable with or exceeds labour productivity in other Mediterranean economies. Total factor productivity in Cyprus has stabilised in recent years, after an initial decline that was greater in Cyprus than in any other benchmarked country except Greece.

Cyprus has strong service exports but relatively weak inward FDI performance and employment creation, compared to the benchmarked countries. As a share of GDP, Cyprus' overall exports are above the EU average, with an emphasis on service exports. Cyprus is one of the few countries with a negative current account balance. Foreign direct investment inflows are relatively modest, after accounting for FDI driven by special-purpose entities. Employment levels suffered significantly after the 2008 global financial crisis and the 2012-13 banking and fiscal crisis, though they are continually recovering, with the employment rate reaching around 74 percent in 2018.

Of the more than 150 statistical indicators in this report, almost 100 are for competitiveness drivers across eight broad themes. The main themes treated in the report are:

1. **Market conditions and institutions**, referring to how well markets function and how well their functioning is supported by institutions;
2. **Business environment and institutions**, referring to the legal, administrative and regulatory environment for businesses;

3. **Industry structure, specialisation and organisation**, referring to the structure of the economy, the production of goods and services, the level of economic specialisation or diversification, how production is organised (for example, in value chains or in clusters), and whether intermediate inputs can be sourced domestically;
4. **Firm characteristics, dynamism and sophistication**, referring to the size and structure of firms, the dynamism of businesses (such as new business creation and high-growth enterprises), the level of entrepreneurship and entrepreneurial attitudes, and the sophistication of businesses and management quality;
5. **Human capital**, referring to the availability and quality of the workforce;
6. **Technology, innovation and knowledge**, referring to public investments into technology and innovation, the knowledge infrastructure, and the technological and innovation characteristics of firms. These reflect the importance of technological breakthroughs and technology-based innovations as the basis of many productivity gains;
7. **Financial infrastructure**, referring to the institutions that provide access to finance and financial services;
8. **Productive and physical infrastructure**, referring to infrastructure such as transportation, utilities or telecommunications.

The report also presents an in-depth discussion of the ICT services sector as an example of a particularly dynamic sector as well as an example of how the competitiveness framework can be extended to assess sectoral competitiveness. **ICT services is a developing sector in Cyprus, with an emergent ecosystem and supportive public policies and infrastructure.** It is an emerging sector in Cyprus, with the turnover having grown from €1.1 billion in 2008 to more than €2.8 billion in 2016. The ICT ecosystem in Cyprus is also emerging. Cypriot universities already offer a large variety of ICT-related study programmes and host various digital innovation hubs. There are also various incubators and accelerators, providing support to ICT start-ups.

In general, public policy is supportive of the ICT services sector. In particular, the Digital Strategy for Cyprus sets out a comprehensive strategy for promoting ICT use in all sectors of the economy. Further improvements could be made in the coordination and acceleration of policy implementation, the promotion of digital skills acquisition, the promotion of foreign direct investment in ICT services, the provision of digitalisation incentives for key sectors of the economy, and the forward-looking provision of regulatory frameworks for new and game-changing technologies.

With regards to national (not sectoral) competitiveness, **broad regulatory, institutional and market conditions in Cyprus are good** and are in line with those throughout the EU. Moreover, many policies are in place or are under consideration to address competitiveness weaknesses. While policy measures have been taken in the relevant areas, their effectiveness warrants additional evaluation to seek further improvements. In many instances, the country requires no new public policies, but rather more emphasis on the effective implementation and coordination of existing ones.

The indicator analysis identifies several areas where competitiveness could be enhanced. Notwithstanding the generally good regulatory, institutional and market conditions in Cyprus, recommendations for further improvement include:

- To promote **entrepreneurship and firm dynamism**, developing a holistic approach that acknowledges the interaction of entrepreneurship with other policy areas, such as access to finance, education, business linkages and external connectivity;
- To strengthen **business linkages and interaction**, supporting the integration of Cypriot firms in the supplier networks of large international companies, and further enhancing connectedness and collaboration between the business community and tertiary-level education and research;
- To boost the **adoption of digital technologies**, providing digitalisation incentives for key sectors of the economy, strengthening education and training for digital skills, and incentivising productivity-enhancing investments, especially for ICT assets;
- To improve **access to finance**, continuing the successful efforts to strengthen the banking system, but also improving access to, and the availability of, alternative sources of finance;
- To future-proof the availability of **skills and human capital**, raising the number of graduates with technical and natural-science qualifications and strengthening education and training for digital skills and entrepreneurship. Monitoring current and future skill requirements should also be completed to ensure that skill needs of economic sectors are met;
- To strengthen **external connectivity**, formulating an international transportation and connectivity strategy and assessing options to incentivise international connectivity to business partner locations.

In addition to addressing competitiveness weaknesses, a long-term vision and strategy for competitiveness is required. This strategy should focus on the opportunities and strengths that Cyprus can build on, so that it can continue to transform its economy towards high growth and high value-add sectors. Opportunities and threats to both ‘traditional’ and emerging sectors also need to be systemically identified and monitored. This continuous appraisal of developments inside and outside Cyprus against long-term strategic objectives would be particularly helpful for identifying promising sectors and activities, as well as for formulating policies that support and promote these promising sectors and activities.

Specific Recommendations¹⁸

1. Entrepreneurship and firm dynamism

- **Further encourage and facilitate investment in high value-added and innovative activities and sectors.** In recent years, Cyprus has introduced multiple initiatives to strengthen entrepreneurship. Efforts should continue to strengthen activities to raise

---

¹⁸ As per Chapter 10 “Key competitiveness issues and policy responses” of the Competitiveness Report

awareness and promote entrepreneurship, and to specifically target high value added and innovative activities and sectors.

- **Ensure continued oversight, monitoring and evaluation of entrepreneurship performance and actions.** As foreseen by Cyprus participation to GEM, and acknowledging the interaction across multiple policy areas, Cyprus should continue efforts to develop a holistic approach to entrepreneurship and firm dynamism.

2. Business linkages and interaction

- **Support the integration of Cypriot firms in the supplier networks of large international companies.** Cyprus should consider opportunities and support programs to assist local SMEs to supply higher value-added products and services to large international companies. Initially this could target multinational corporations present in Cyprus and, through this exposure, extend integration of Cyprus in global value chains. This may build on Cyprus recognised expertise in shipping and professional business services to include other fields (e.g. ICT services), while being aligned to strengthening Cyprus position as a regional business hub.
- **Such support would have to help businesses in both establishing and sustaining linkages.** This includes the monitoring of technology and industry trends, or feasibility studies, to identify promising activities and linkages. A matchmaking facility or trade missions, among others, would support the creation of first contacts. To create and sustain linkages, targeted support might be needed, addressing constraints related to access to finance, skills, quality upgrading, among others.
- **Enhance connectedness and collaboration between the business community and tertiary-level education and research.** Building on reforms to enable more commercially-orientated activities of academic research (including formation of spin-off companies), Cyprus should further promote collaboration between academia and the business community, both domestically and at an international level.
- **Enhance coordination and exploitation of synergies of actions promoting business linkages and interaction.** There are multiple policies and initiatives that directly or indirectly have the potential to support strengthening of business linkages and interaction. Often these appear to be implemented in isolation and there may be opportunities to enhance effectiveness and efficiency through improved coordination.

3. Adoption of digital technologies

- **Provide digitalisation incentives for key sectors of the economy.** Incentives in the form of financial or other support could be provided to key 'traditional' sectors (e.g. tourism, shipping) to enable and enhance the efficiency of operations and participation in the digital economy. Such measures may be extended to new activities and innovative start-ups beyond 'traditional' sectors, to support economic diversification and specialisation.
- **Strengthen education and training (all levels) for digital skills.** This includes the promotion of existing ICT university programmes in high schools, with the aim of increasing awareness and interest in such study opportunities among high school

students. It also includes the promotion of vocational education and training for adults, and the promotion of ICT education and life-long learning targeted to women. More broadly, promoting the attractiveness of ICT services as a career path.

- **More broadly, incentivise productivity enhancing investments.** Fixed investment is skewed towards construction and real estate, with limited private investment in productivity enhancing capital, R&D and innovation activities. Alongside efforts to improve access to finance and encourage domestic and inward investment, investment activity should be monitored and additional measures to ensure an adequate contribution to enhancing productivity and competitiveness implemented if necessary.

4. Access to finance

- **Improve access to, and availability of, alternative sources of finance.** Alongside ongoing efforts to strengthen the banking sector (including addressing non-performing loans), measures are necessary to improve access to, and availability of alternative sources of finance (e.g. venture capital, equity funding, crowdfunding)
- **Explore the feasibility of a national venture capital fund, such as YOZMA.** This would entail exploring the potential demand for venture capital, the potential interest of international investors, the legal and financial aspects, among others.

5. Skills and human capital

- **Continue with the forecasting of employment needs by the Human Resource Development Authority of Cyprus.** Potentially these efforts can be strengthened by building on the experience of Ireland.
- **Raise the number of graduates with technical and natural science qualifications.** This should include efforts to promote Science, Technology, Engineering and Mathematics (STEM) training and education and of associated future career opportunities in these disciplines.
- **Strengthen education and training (all levels) for digital skills.** This includes the promotion of existing ICT university programmes in high schools, with the aim of increasing awareness and interest in such study opportunities among high school students. It also includes the promotion of vocational education and training for adults, and promotion of ICT education and lifelong learning targeted to women. More broadly, promoting the attractiveness of ICT services as a career path.
- **Strengthen education and training (all levels) to support entrepreneurship.** This includes promotion of entrepreneurship courses in schools, universities, and vocational training and life-long learning programmes.
- **Improve alignment of education and training outputs to sector skill requirements and improve educational efficiency and enhance monitoring of trends in sector skill requirements and strengthen anticipation of future skill needs.** Existing skills mismatches and expected changes in future skills needs indicate a need for realignment of education outcomes to better meet current and future businesses-sector skill requirements

6. External connectivity

- **Formulate an international transportation / connectivity strategy and assess options to incentivise international connectivity to business partner locations.** This should target strengthening of business-related international connectivity. (e.g. with investor and, business collaborators locations) and enhancing Cyprus' position as a regional business hub.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI

Σύσταση Πολιτικής Συμβουλίου προς την Κυβέρνηση, 7 Οκτωβρίου 2019

Δημιουργία δεικτών τιμών ακινήτων στη βάση πραγματικών συναλλαγών

Η αγορά ακινήτων, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις μακροοικονομικές εξελίξεις και τη χρηματοοικονομική σταθερότητα. Η συστηματική παρακολούθηση και ανάλυση των εξελίξεων και των προοπτικών της αγοράς ακινήτων έχει μεγάλη σημασία, ιδιαίτερα για την Κύπρο, τόσο για την πληρέστερη αξιολόγηση των μακροοικονομικών συνθηκών και προοπτικών της κυπριακής οικονομίας όσο και για την αποτελεσματικότερη εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Σημειώνεται, σχετικά, ότι ένα σημαντικό ποσοστό του δανειακού χαρτοφυλακίου των κυπριακών τραπεζών εξασφαλίζεται κυρίως από κυπριακά ακίνητα.

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) δημοσιεύει δείκτη τιμών κατοικιών ο οποίος βασίζεται σε στοιχεία εκτιμήσεων τα οποία συλλέγονται από τις εγχώριες εμπορικές τράπεζες. Βάσει της μεθοδολογίας που ακολουθείται από την ΚΤΚ, για τη διαμόρφωση του εν λόγω δείκτη, εάν ένα ακίνητο πωληθεί χωρίς να μεσολαβήσει χρηματοδότηση μέσω του τραπεζικού συστήματος ή το εν λόγω ακίνητο δεν έχει χρησιμοποιηθεί ως υποθήκη σε κάποιο άλλο δάνειο, τότε το ακίνητο δεν περιλαμβάνεται στο δείγμα της ΚΤΚ.

Επίσης, λόγω του ότι οι δείκτες βασίζονται σε εκτιμήσεις, έχουν πιο ομαλή διακύμανση αλλά και παρουσιάζουν συνήθως χρονική υστέρηση στην καταγραφή των μεταβολών των τιμών (ενός ή και περισσότερων τριμήνων), ειδικά στα σημεία καμψής του οικονομικού κύκλου, συγκριτικά με δείκτες που βασίζονται σε πραγματικές τιμές πώλησης. Αντίθετα, δείκτες οι οποίοι βασίζονται σε στοιχεία συναλλαγών μπορούν να καταγράψουν τις αλλαγές στις τιμές των ακινήτων σε άμεσο χρόνο. Γενικότερα, τα στοιχεία συναλλαγών αποτελούν πιο αντιπροσωπευτική πληροφορία για την κατασκευή του δείκτη ακινήτων ειδικά σε περιόδους οικονομικών υφέσεων και κρίσεων.

Παράλληλα, η Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου διαμορφώνει το δικό της Δείκτη Τιμών Κατοικιών, ο οποίος βασίζεται σε στοιχεία συναλλαγών. Παρ' όλο που ο δείκτης αυτός διαμορφώνεται βάσει σχετικής μεθοδολογίας της Eurostat, ο εν λόγω δείκτης αντιμετωπίζει τεχνικά προβλήματα, που οφείλονται, μεταξύ άλλων, στον σχετικά μικρό αριθμό παρατηρήσεων και διαθέσιμων χαρακτηριστικών του ακινήτου που απαιτούνται για την εφαρμογή προηγμένων υπολογιστικών μεθόδων όπως των ωφελιμιστικών παλινδρομήσεων. Επίσης ο εν λόγω δείκτης της στατιστικής υπηρεσίας παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις (σε όρους τριμηνιαίων αλλαγών) καθώς και αλλαγές στην μεθοδολογία του δείκτη (break in the series).

Δεδομένων των πιο πάνω, το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας κρίνει σκόπιμη και αναγκαία την περαιτέρω συνεργασία μεταξύ της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου και της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου για τη δημιουργία ενός πληρέστερου δείκτη τιμών ακινήτων. Ο ενιαίος αυτός δείκτης θα πρέπει να περιλαμβάνει και τα στοιχεία συναλλαγών της κυπριακής αγοράς ακινήτων, όπως συλλέγονται από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (ΤΚΧ) του

Υπουργείου Εσωτερικών, αλλά και να αξιοποιεί την σχετική τεχνογνωσία των δύο οργανισμών λαμβάνοντας υπόψη και τις δύο μεθοδολογίες που ακολουθούνται.

Στη βάση αυτή, το Συμβούλιο εισηγείται τη διαμόρφωση του κατάλληλου πλαισίου μέσα από το οποίο το ΤΚΧ θα παρέχει συστηματικά τα στοιχεία συναλλαγών της κυπριακής αγοράς ακινήτων στην ΚΤΚ, τη Στατιστική Υπηρεσία καθώς και, αν κριθεί σκόπιμο, σε άλλους οργανισμούς με ανάλογη τεχνογνωσία, οι οποίοι μπορούν να συνεργαστούν για τη διαμόρφωση ενός αξιόπιστου δείκτη τιμών κατοικιών (ή και άλλων ακινήτων) βασισμένου σε συναλλαγές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII

Φωτογραφικό υλικό από εργασίες και επαφές Συμβουλίου κατά το 2019

Συνέντευξη τύπου Συμβουλίου, 7 Φεβ 2019

Συνάντηση Συμβουλίου με εκπροσώπους ΧΑΚ, 23 Απρ 2019

Συναντήσεις Συμβουλίου με εκπροσώπους ΠΕΟ και ΣΕΚ, 8 Μαΐ 2019

Παράδοση 1^{ης} Έκθεσης Πεπραγμένων 2018 στον Υπουργό Οικονομικών, 9 Μαΐ 2019

Παρουσίαση σύστασης Συμβουλίου για Ταμείο Χρηματοδότησης Ιδίων Κεφαλαίων, 19 Ιουν 2019

Συνάντηση Συμβουλίου με εκπροσώπους ΔΕΟΚ, 12 Ιουλ 2019

Παράδοση 1^{ης} Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας Κύπρου στον Υπουργό Οικονομικών , 19 Ιουλ 2019

Συμμετοχή στο 4^ο εργαστήρι Εθνικών Συμβουλίων Παραγωγικότητας στις Βρυξέλλες, 14 Νοε 2019

